

Bankbarometern

17 april 2024

Innehåll

Bankbarometern	1
Förord	3
Sammanfattning	5
Den svenska bankmarknaden	6
Så fördelas bankernas utlåning	6
Bankernas utlåning till allmänheten	8
Bankernas finansiering	12
Bankernas lönsamhet	14
Bolåneaktörer utanför banksektorn	17
Storbankerna	19
Bolånebanker	27
Sparbanker	30
Konsumtionskreditföretag	33
Värdepappersbanker	38
Leasingbolag	43
Bilaga – Kategorisering av företag	46

Förord

Bankbarometern ger en övergripande bild av utvecklingen i det svenska banksystemet utifrån läget vid det senaste årsskiftet.

I rapporten beskriver vi översiktligt utvecklingen för de banker, kreditmarknadsföretag och bostadskreditinstitut som Finansinspektionen (FI) har tillsyn över. Rapporten är deskriptiv och utgår ifrån företagens balans- och resultaträkningar. Den har inte som syfte att bedöma stabiliteten i det svenska banksystemet – en sådan bedömning görs i FI:s stabilitetsrapport. Bankbarometern ges ut en gång i halvåret och fokus i rapporten ligger på det senaste halvåret. De data som ingår i den här versionen är bankernas kvartalsrapportering till och med det fjärde kvartalet 2023.

I rapporten benämner vi banker och kreditmarknadsföretag i huvudsak med samlingsnamnet ”banker”. Skillnaden mellan en bank och ett kreditmarknadsföretag är att i en bank ingår betalningsförmedling via generella betalningssystem, exempelvis RIX och Bankgirot.

Bankbarometern beskriver det svenska banksystemet, men omfattar även svenska bankers verksamhet utanför Sverige. Rapporten riktar alltså blicken på den svenska banksektorn från två håll: ett där vi tittar på bankverksamhet generellt inom Sverige (här ingår filialer till utländska bankers verksamhet) och ett där fokus ligger på svenska bankers verksamhet totalt (även utanför Sverige).

Rapporten omfattar samtliga svenska banker. I vissa fall¹ inkluderas även enskilda dotterbolag till svenska banker. När det gäller utländska banker omfattas endast verksamhet inom Sverige. Bostadskreditinstitut faller inte inom bankverksamhet och beskrivs i ett separat avsnitt: ”Bolåneaktörer utanför banksektorn”.

Den informationen som ligger till grund för Bankbarometern är i huvudsak den löpande inrapportering som svenska finansiella företag under tillsyn är skyldiga att göra till FI. Utöver de svenska företag som FI har full tillsyn över finns ett 30-tal svenska filialer till utländska banker med verksamhet i Sverige.

Rapporteringsunderlaget, och därmed vissa nyckeltal och volymer, skiljer sig något från SCB:s finansmarknadsstatistik till följd av något olika definitioner och skillnader i vilka företag som ingår i underlaget.

¹ I de fall en bank eller kreditmarknadsföretag ingår i en konsoliderad situation inkluderas hela den konsoliderade situationen i rapporten. I den konsoliderade situationen ingår förutom moderbolag även vissa dotterbolag. För övriga bolag inkluderas endast det enskilda bolaget.

Sammanfattning

De svenska bankernas lönsamhet var fortsatt hög under det andra halvåret 2023 men avtog något under det fjärde kvartalet. Den genomsnittliga räntenettomarginalen fortsatte att stiga under 2023, även om räntenettot minskade mellan det tredje och fjärde kvartalet för vissa kategorier av banker. Svenska banker har fortsatt högre lönsamhet än europeiska banker.

Tillväxttakten i utlåningen fortsatte att mattas av och jämfört med första halvåret föll utlåningen under andra halvåret 2023. Framför allt minskade utlåningen till företag utomlands. Svenska bankers totala utlåning till allmänheten ökade med 0,4 procent under helåret 2023. Det är en betydligt lägre tillväxttakt än 2022 då den ökade med 8,1 procent. Konsumtionskrediter är den typ av utlåning som hade högst tillväxt.

Vid årsskiftet 2023/2024 stod de tre storbankerna för 57 procent av den totala bolånemarknaden i Sverige. Medelstora banker med fokus på bostadsutlåning fortsatte att ta marknadsandelar på denna marknad och stod vid årsskiftet för 20 procent av de svenska bolånen. Storbankernas marknadsandel av utlåningen till allmänheten har konsekvent minskat sedan 2015.

Värdepappersbankernas avkastning på eget kapital uppgick till 32 procent det fjärde kvartalet 2023. Det är fortsatt lägre än de höga nivåer som rådde under pandemin men betydligt högre än nivåerna före pandemin. Värdepappersbankernas räntenetto har nästan fördubblats under året och utgjorde 38 procent av kategorins rörelseintäkter 2023. Det är betydligt högre än genomsnittet sedan 2015, som är 17 procent.

Konsumtionskreditföretagens utlåning ökade med 10 procent under året. Det är den kategori av banker som hade högst tillväxt i utlåningen. Framför allt är det utlåningen utomlands som vuxit. Konsumentkreditföretagen står nu för 11 procent av svenska bankers utlåning utomlands. Efter att ha haft negativ lönsamhet sedan slutet av 2021 var kategorin som helhet lönsam under större delen av 2023.

Den svenska bankmarknaden

I det här kapitlet beskrivs den svenska bankmarknaden som helhet medan de kommande kapitlen beskriver utvecklingen hos de enskilda kategorier av banker som ingår i rapporten: storbanker, bolånebanker, sparbanker, konsumtionskreditföretag värdepappersbolag samt leasingbolag.

Så fördelas bankernas utlåning

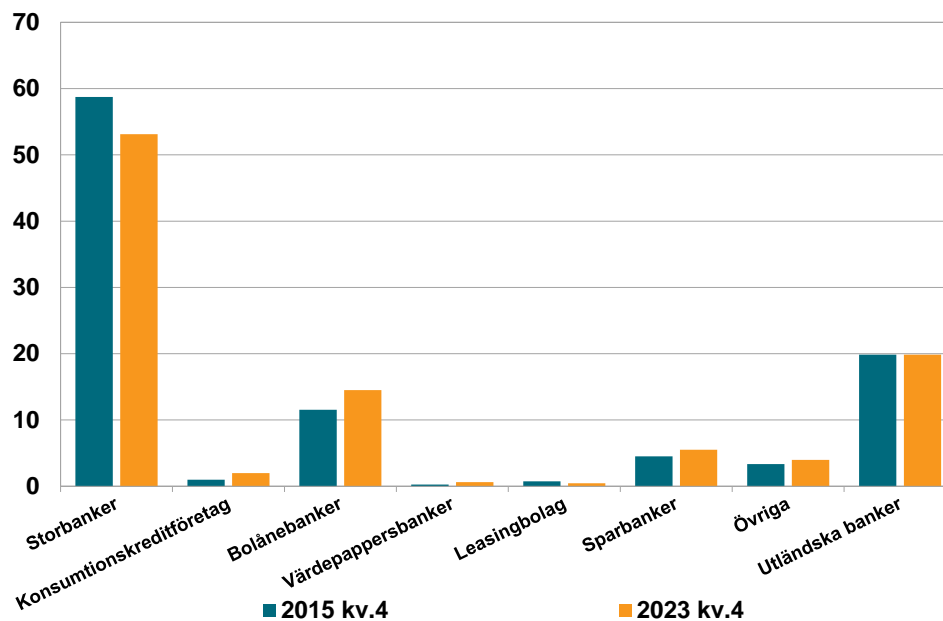
De svenska bankerna lånar i huvudsak ut till hushåll och företag i Sverige. Storbankerna, bolånebankerna och utländska bankers filialer och hypoteksbolag i Sverige står tillsammans för närmare 90 procent av all utlåning till svenska hushåll och företag. Tillsammans står 7 banker för mer än 80 procent av all utlåning till allmänheten² i Sverige.

Under det senaste årtiondet har storbankernas andel av utestående lån i Sverige minskat. I slutet av 2015 stod storbankerna för 59 procent av den totala utlåningen till allmänheten i Sverige. Vid utgången av det fjärde kvartalet 2023 hade andelen minskat till 53 procent. Det är framför allt bolånebankerna och sparbankerna som tagit marknadsandelar under 2023. (fig. 1).

² Utlåning till allmänheten avser utlåning till icke-finansiella företag och hushåll.

1. Marknadsandelar av utlåning till den svenska allmänheten

Procent

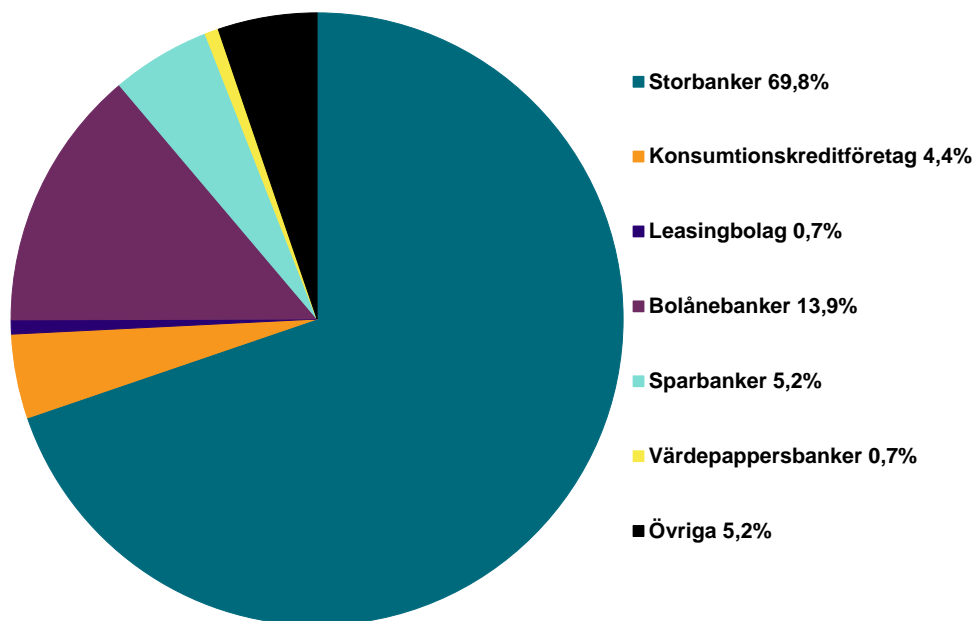
Källa: SCB.

Anm. Inkluderar även utländska bankers filialer och dotterbolag. Utlåningen avser total utlåning till svenska hushåll och icke-finansiella företag.

Vissa bankkategorier har även en omfattande verksamhet utanför Sverige. Det är framför allt storbankerna som genom sina dotterbolag i Baltikum har en stor utlåning utomlands – men även vissa konsumentkreditföretag har under de senaste åren sett en kraftig expansion utanför Sverige. Vid utgången av det fjärde kvartalet stod storbankerna för 70 procent av de svenska bankernas totala utlåning till allmänheten, inklusive utlåning utanför Sverige (fig. 2).

2. Aktuell fördelning av svenska bankers totala utlåning

Procent

Källa: SCB och FI.

Anm. Avser total utlåning till allmänheten, även utanför Sverige. Data för kvartal 4, 2023.

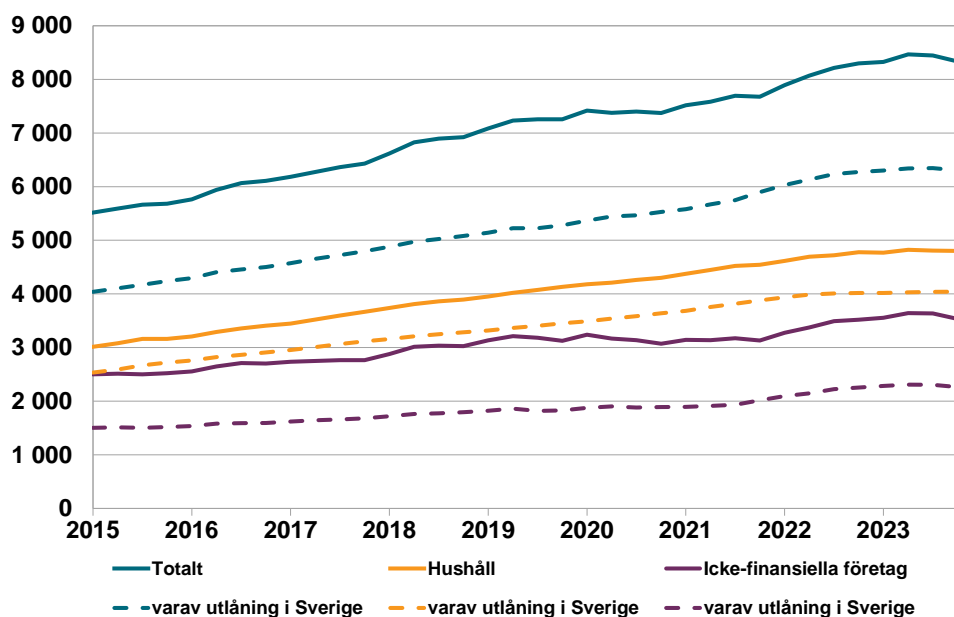
Bankernas utlåning till allmänheten

Svenska bankers totala utlåning till allmänheten uppgick till 8 335 miljarder kronor det fjärde kvartalet 2023 (fig. 3). Tillväxten i bankernas utlåning har börjat mattas av och jämfört med kvartal två minskade utlåningen under det tredje och fjärde kvartalet 2023. Det är främst utlåningen till företag (i synnerhet utländska företag³) som minskat.

³ Bankernas utlåning bokförs i svenska kronor i statistiken. Tillväxttakter och volymer är inte justerade för valutakursförändringar.

3. Svenska bankers totala utlåning till allmänheten

Miljarder kronor

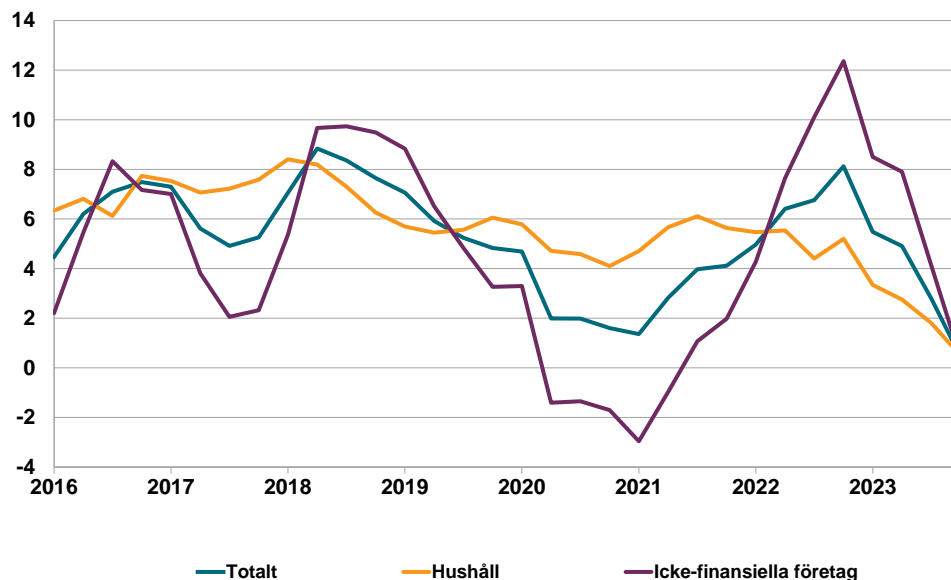

Källa: FI och SCB.

Under helåret 2023 ökade svenska bankers utlåning till allmänheten med 0,4 procent. Det är en minskning jämfört med samma period föregående år då utlåningen ökade med 8,1 procent (fig. 4). Utlåningen till företag ökade med 0,4 procent under 2023, en minskning jämfört med tillväxten 2022 som låg på 12,4 procent. För utlåningen till hushåll var tillväxten 0,5 procent 2023 och 5,2 procent 2022. Mellan det andra och fjärde kvartalet 2023 minskade den totala utlåningen med 1,5 procent.

4. Årlig procentuell förändring av svenska bankers totala utlåning till allmänheten

Procent

Källa: FI och SCB.

Anm. Visar procentuell förändring i utlåning till allmänheten mot samma kvartal föregående år globalt. Innefattar även utlåning utomlands.

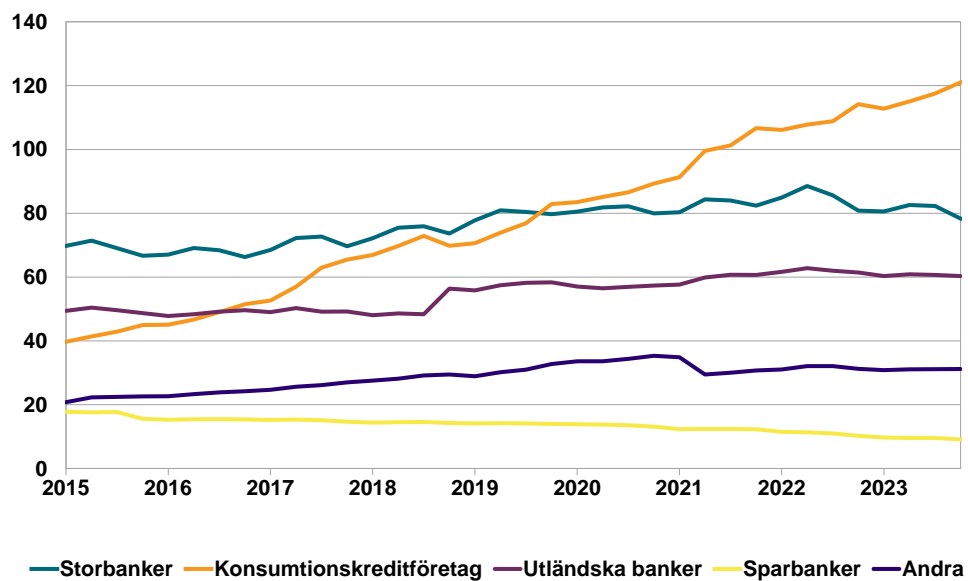
Utlåningen i form av konsumtionskrediter⁴ har ökat under en lång tid (fig. 5). Sedan det första kvartalet 2015 har den ökat med 62 procent. Motsvarande tillväxt för bostadsutlåningen är 64 procent. Det är den typ av utlåning som vuxit kraftigast i Sverige under samma period.

I slutet av 2023 var den totala utestående konsumtionskreditutlåningen i Sverige 300 miljarder kronor och utgjorde 4 procent av den totala utlåningen till allmänheten. Konsumtionskreditföretagen stod för den största andelen, motsvarande 40 procent. Därefter kommer storbankerna och utländska banker, som hade 26 respektive 20 procent av marknaden för konsumtionskrediter.

⁴ SCB definierar konsumtionskrediter som lån till privatpersoner som framför allt ges utan säkerhet, dvs. blacolån. Ändamålet för den här typen av utlåningen behöver inte vara konsumtion.

5. Utlåning av konsumtionskrediter i Sverige

Miljarder kronor

Källa: SCB.

Anm. Avser endast utlåning till svenska hushåll. Andra innefattar bolånebanker, värdepappersbanker, leasingbolag samt övriga banker.

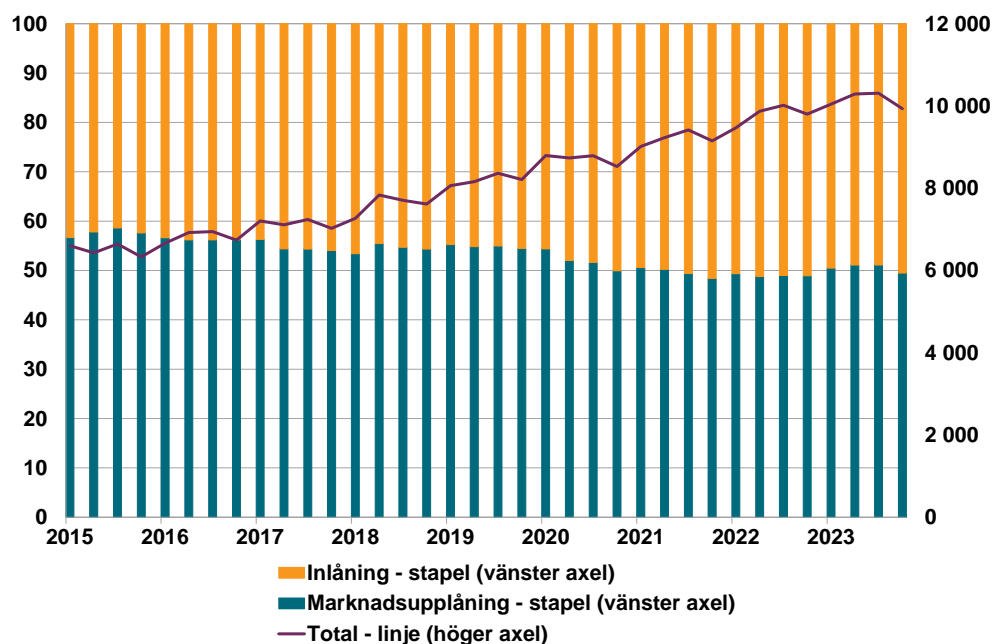
Bankernas finansiering

Bankerna finansierar sin utlåning med hjälp av dels marknadsupplåning i form av obligationer och certifikat, dels inlåning från allmänheten. Sammantaget uppgick de svenska bankernas totala finansiering till 9 935 miljarder kronor vid utgången av det fjärde kvartalet 2023 (fig. 6). Jämfört med snittet hos andra banker i EU-länder utgör marknadsfinansiering en större andel av bankernas finansiering i Sverige.

Vid utgången av det fjärde kvartalet 2023 stod marknadsfinansieringen för 49,5 procent av bankernas totala finansiering. Det är en marginellt större andel marknadsfinansiering jämfört med det fjärde kvartalet 2022, men en minskning jämfört med det tredje kvartalet 2023.

6. Bankernas finansiering i form av inlåning och marknadsupplåning samt total finansiering exklusive eget kapital

Andel (vänster axel) och miljarder kronor (höger axel)

Källa: FI.

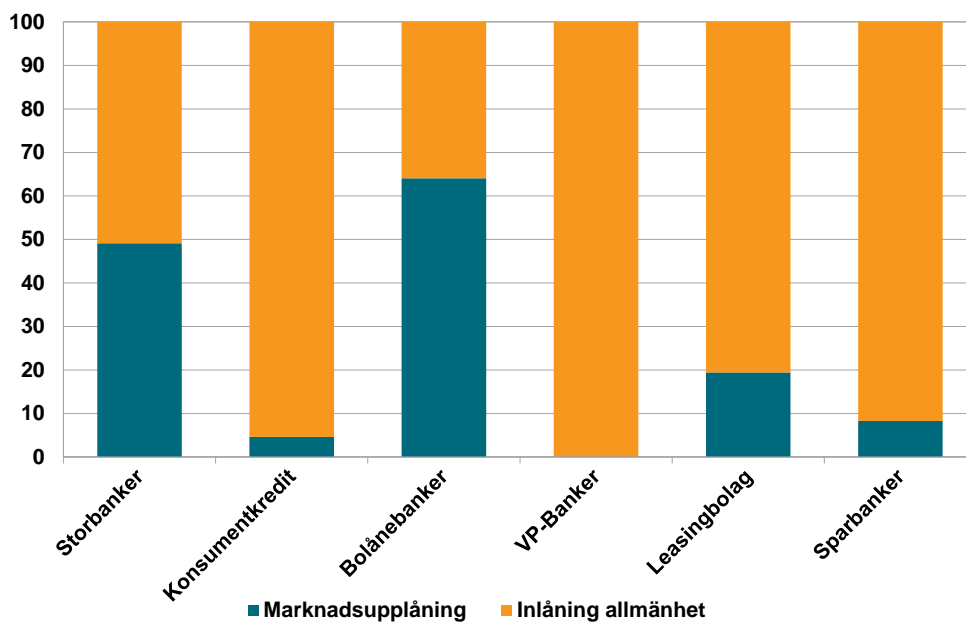
Anm. Enbart svenska banker. Marknadsupplåning innefattar emitterade värdepapper och efterställda skulder.

Olika företagskategorier har olika finansieringsmix⁵ (fig. 7).

⁵ Övriga banker är inte med i illustrationen, då finansieringsfördelningen skiljer sig kraftigt inom kategorin.

7. Fördelning av finansiering per kategori

Procent

Källa: FI.

Anm. Data för fjärde kvartalet 2023. Enbart svenska banker. Marknadsupplåning innefattar emitterade värdepapper och efterställda skulder. Övriga banker visas inte på grund av stor variation inom kategorin.

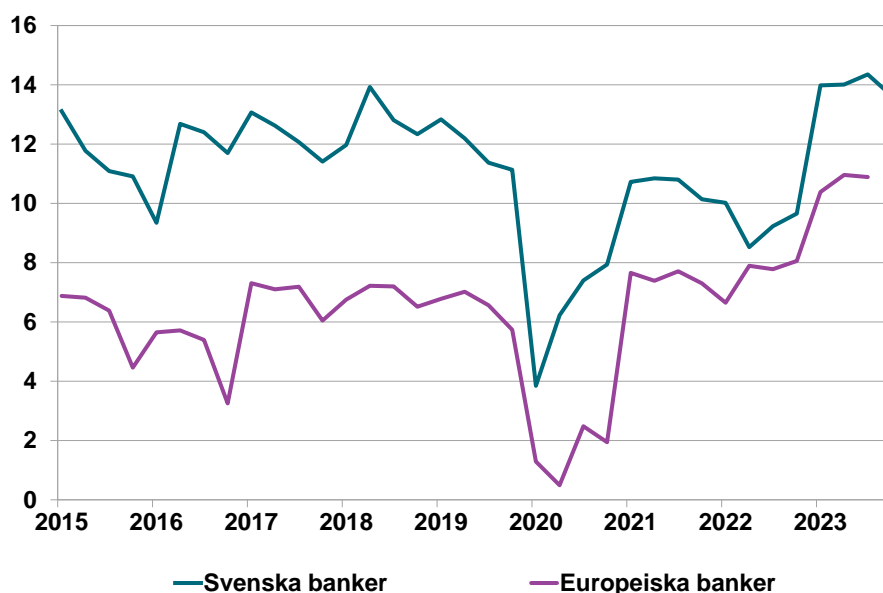
Bankernas lönsamhet

De svenska bankernas avkastning på eget kapital minskade något under det fjärde kvartalet 2023. Detta efter att ha ökat sedan mitten av 2022. Minskningen mellan det tredje och fjärde kvartalet 2023 kan delvis förklaras av en minskning i räntenettet, som över lag är svenska bankers viktigaste inkomstkälla.

Svenska banker är mer lönsamma än sina europeiska motsvarigheter. Detta gällde särskilt under den långa perioden med låga räntor (se fig. 8). När räntorna gått upp tycks de europeiska bankerna tagit i kapp en del av skillnaden i lönsamhet. Men nu har skillnaden i lönsamhet ökat igen.

8. Genomsnittlig avkastning på eget kapital

Procent

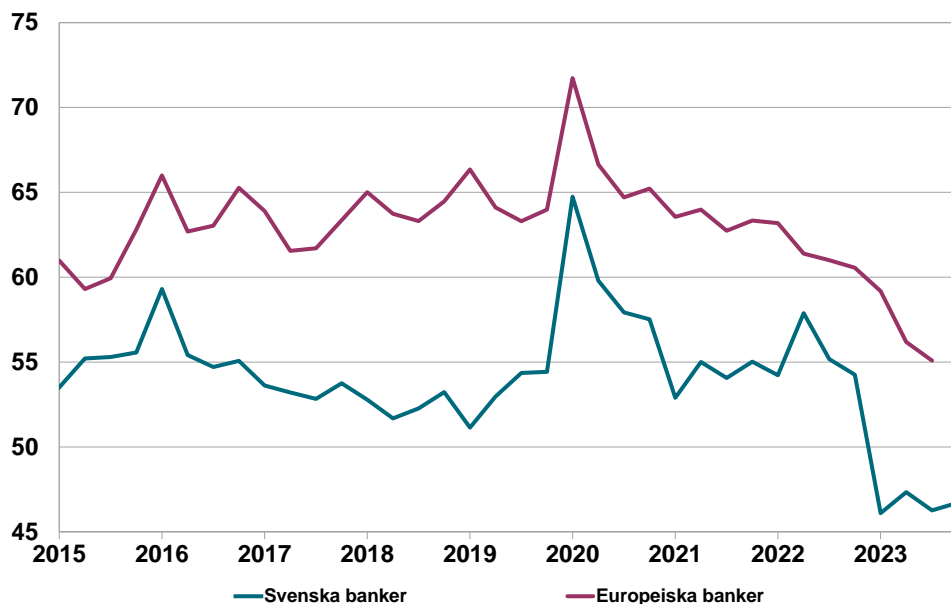
Källa: FI och Europeiska bankmyndigheten (EBA).

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Europeiska banker utgörs av 161 större banker inom EES där ett antal svenska banker ingår. Data för europeiska banker sträcker sig fram till det tredje kvartalet 2023. Serien för europeiska banker är rapporterad i euro och inte justerad för växelkursförändringar.

De svenska bankernas kostnader i förhållande till intäkterna (K/I-kvot) uppgick till 46,7 procent vid utgången av det fjärde kvartalet 2023 (fig. 9). Jämfört med 2022 har kvoten minskat med 7,5 procentenheter. Minskningen beror på att svenska bankers intäkter ökade snabbare än kostnaderna under 2023. De europeiska bankernas K/I-kvot har minskat sedan 2020. Nivån är fortsatt högre än för svenska banker.

9. Genomsnittlig K/I-kvot

Procent

Källa: FI och EBA.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Europeiska banker utgörs av 161 större banker inom EES där ett antal svenska banker ingår. Data för europeiska banker sträcker sig fram till det tredje kvartalet 2023. Serien för europeiska banker är rapporterad i euro och inte justerad för växelkursförändringar.

Ett mått på kreditkvaliteten är hur stor andel av den totala utlåningen som bankens problemlån står för.⁶ Vid utgången av det fjärde kvartalet 2023 uppgick andelen problemlån för de svenska bankerna till 1 procent (fig. 10). Andelen problemlån har ökat marginellt sedan utgången av det tredje kvartalet 2022 då den var 0,8 procent. Ökningen skedde framför allt under det andra halvåret 2023. Andelen är dock betydligt lägre än genomsnittet för europeiska banker, som låg på 1,8 procent vid utgången av det tredje kvartalet 2023.

Räntenettet är den viktigaste intäktskällan för de flesta av de svenska bankerna. I figuren nedan visas räntenettomarginalen aggregerad för svenska banker (fig. 10). Räntenettomarginalen, som visar förhållandet mellan räntenettet⁷ och räntebärande tillgångar, kan förväntas vara högre för riskfyllda krediter (exempelvis konsumtionskrediter) än krediter med lägre risk (exempelvis bolån). Men

⁶ Lån som antingen har förfallit till betalning med mer än 90 dagar eller om det finns en risk för uteblivna betalningar.

⁷ Skillnaden mellan en banks ränteintäkter och ränteutgifter.

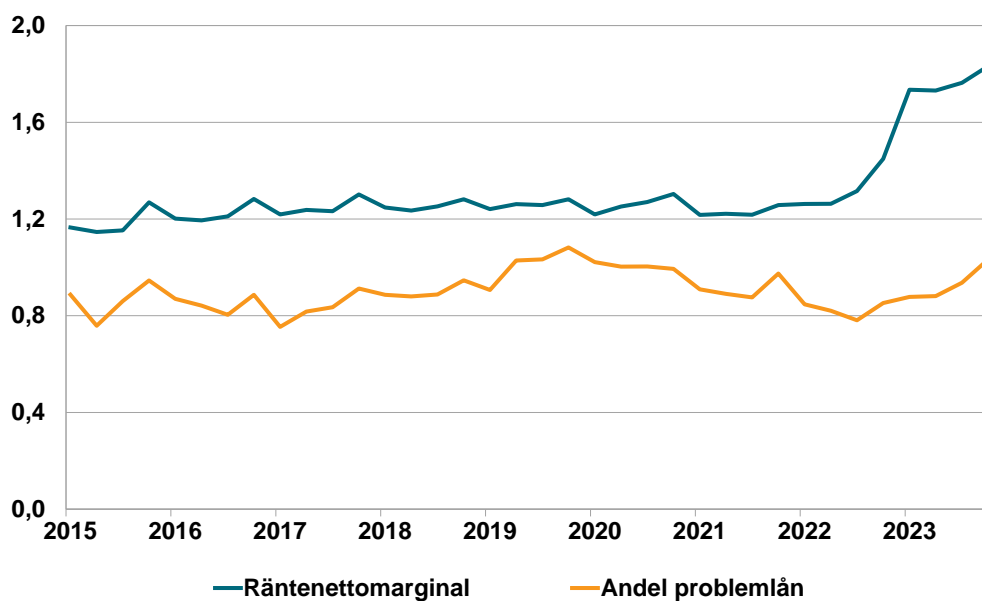
räntenettomarginalen förklaras också av andra faktorer, som konkurrensförhållanden.

För den svenska bankmarknaden som helhet låg räntenettomarginalen under en längre tid på en nivå mellan 1,2 och 1,3 procent, för att sedan stiga från det andra kvartalet 2022 och framåt. Räntenettomarginalen uppgick det fjärde kvartalet 2023 till 1,8 procent.

En särskild faktor som påverkat bankernas räntenetto under den senaste perioden är bankernas inlåning i Riksbanken och andra centralbanker. Räntan på dessa medel följer centralbankens styrränta, vilken har höjts under de gångna åren. Genom att bankerna generellt har en väsentlig inlåning i Riksbanken bidrar denna faktor till uppgången i bankernas ränteintäkter under de senaste åren.

10. Genomsnittlig räntenettomarginal och andel problemlån

Procent

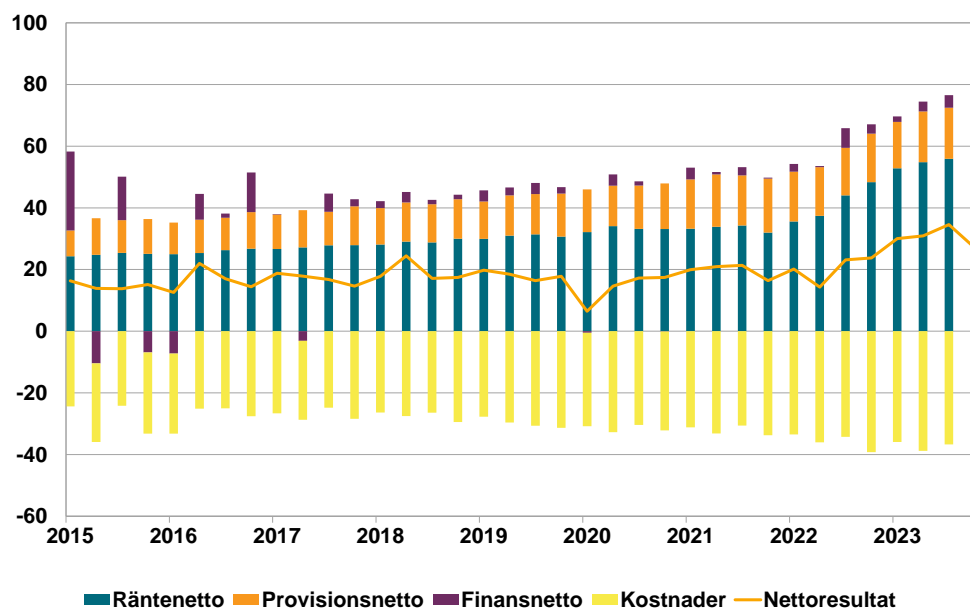

Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt.

11. Svenska bankernas intäkter och kostnader per kvartal

Miljarder kronor

Källa: FI.

Anm. Visar resultatposter för kvartalet.

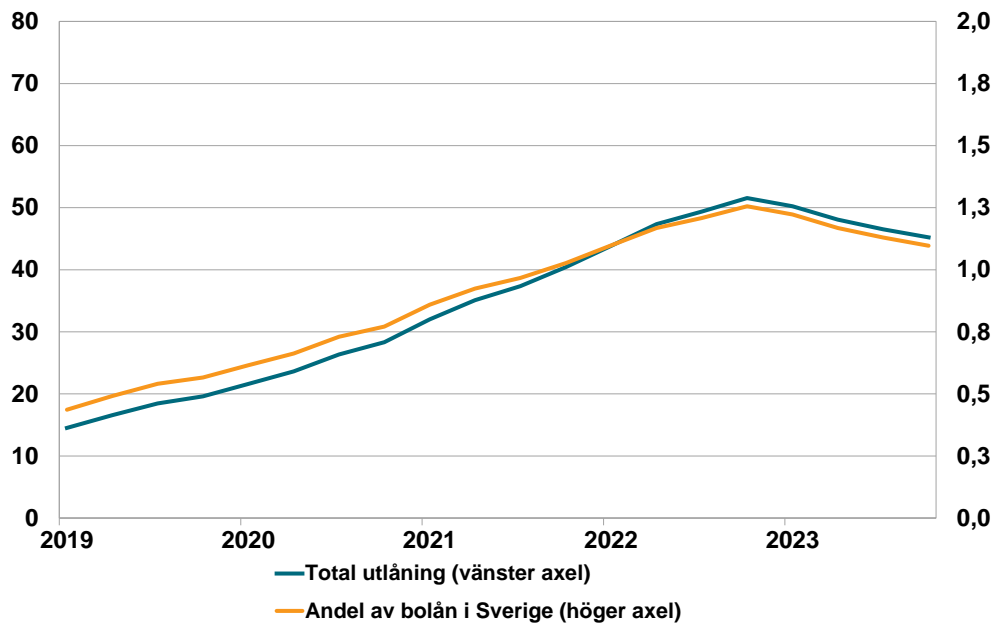
Bolåneaktörer utanför banksektorn

Under en längre tid har kreditgivare utanför den traditionella banksektorn etablerat sig på den svenska bolånemarknaden. Dessa aktörer finansierar inte sin bostadsutlåning med inlåning och behöver därför inte tillstånd som bank eller kreditmarknadsbolag. De har olika affärsmodeller men förenas av att de ofta överför bolånen till ett närliggande företag som i sin tur överför kreditrisken till institutionella investerare. Hittills har samtliga aktörer som kommit i gång med sin verksamhet valt att rikta in sig på bolånekunder med låg belåningsgrad.

Bostadskreditinstitutens utlåning uppgick till 45 miljarder kronor det fjärde kvartalet 2023 (fig. 12). Den tidigare höga tillväxttakten har avtagit och utlåningen föll med 12 procent under 2023. Det kan jämföras med samma period året innan, då utlåningen växte med 28 procent. Som andel av den totala bolånestocken i Sverige stod dessa bolag för endast 1,1 procent.

12. Bostadskreditinstitutens totala utlåningsvolym och andel av bolån i Sverige

Miljarder kronor (vänster axel) och procent (höger axel)

Källor: FI och SCB.

Storbankerna

Efter en ökad lönsamhet sedan mitten av 2022 sjönk de svenska storbankernas lönsamhet något under slutet av 2023 – om än från höga nivåer. Den minskade lönsamheten drivs framför allt av en lägre tillväxt i räntenettet samtidigt som kostnaderna har ökat.

Den genomsnittliga lönsamheten för de tre svenska storbankerna – Svenska Handelsbanken, SEB och Swedbank – har under de senaste åren ökat, fram till slutet av tredje kvartalet 2023 då den sjönk något. Trenden med ökad lönsamhet följde efter en period under den inledande fasen av pandemin då avkastningen på eget kapital försämrades, främst på grund av ökade reserveringar för kreditförluster för den förväntade effekten av pandemin. Vidare beslutade FI under det första halvåret 2020 om sanktionsavgifter på 4 miljarder kronor respektive 1 miljard kronor mot Swedbank och SEB för brister i arbetet att motverka penningtvätt, vilket också påverkade lönsamheten negativt. Men fram till det fjärde kvartalet 2023 ökade storbankernas lönsamhet till följd av ett högre räntenetto. Under det fjärde kvartalet avtog därefter tillväxten i räntenettet vilket, tillsammans med stigande kostnader, ledde till en något lägre lönsamhet.

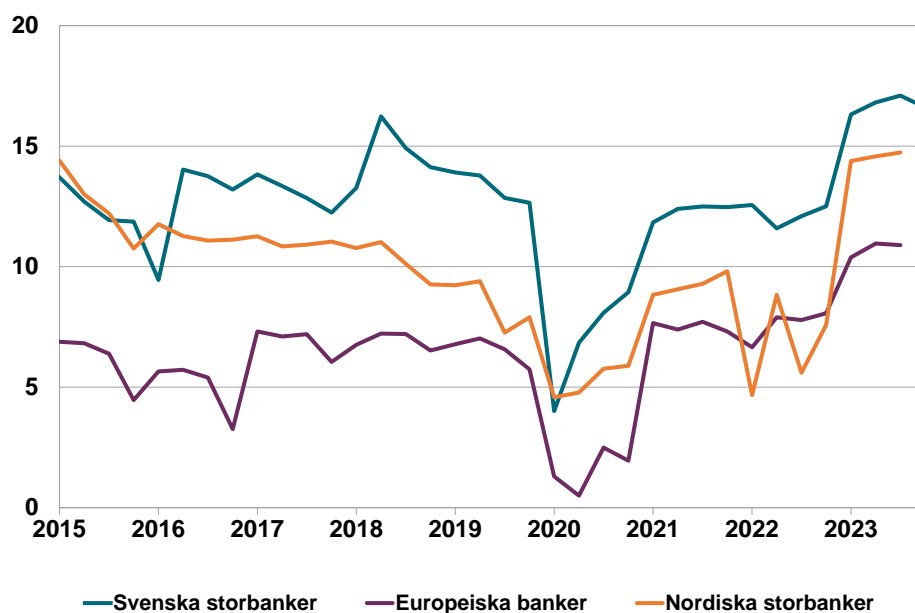
Vid utgången av det fjärde kvartalet 2023 uppgick avkastningen på eget kapital till 16,6 procent. Det är en minskning med 0,5 procentenheter jämfört med det tredje kvartalet, men högre än det fjärde kvartalet 2022 då avkastningen var 12,5 procent (fig. 13). Uppgången i storbankernas resultat jämfört med motsvarande period året innan beror på en kraftig tillväxt för räntenettet, som ökade 38 procent under helåret 2023. Tillväxten i räntenettet minskade successivt under fjolåret och storbankernas räntenetto för det fjärde kvartalet var lägre jämfört med det tredje kvartalet. Det beror på att bankernas räntekostnader ökade snabbare än ränteintäkterna.

De svenska storbankernas lönsamhet var fortsatt högre än genomsnittet för andra storbanker inom EU⁸ och Norden, där den låg på 10,9 respektive 14,7 procent det tredje kvartalet 2023.

⁸ EU-banker består av EBA:s viktade genomsnitt av de största bankerna i EU.

13. Avkastning på eget kapital

Procent

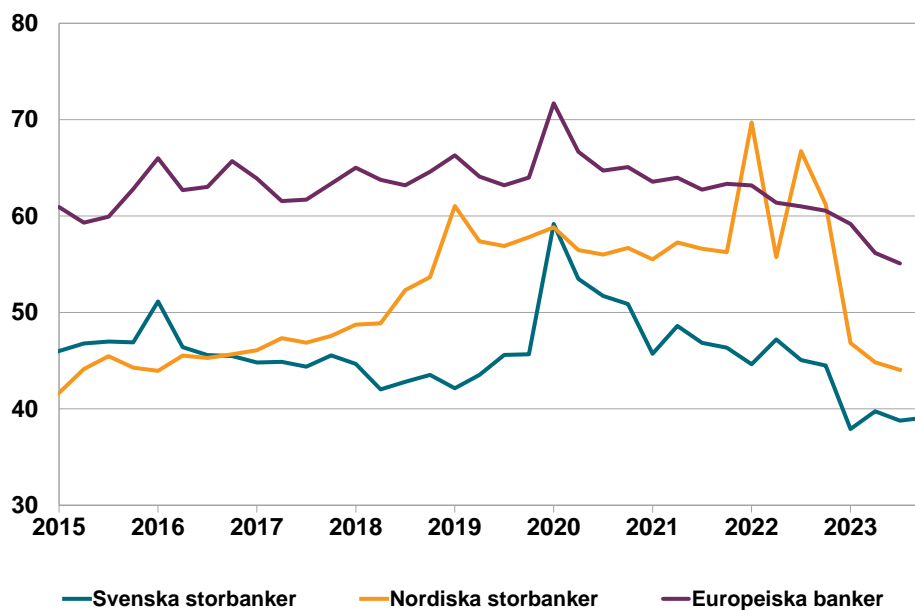
Källor: FI och EBA.

Anm. Kvoterna är beräknade enligt EBA:s metodhandbok för framtagning av jämförelsetal. Nordiska storbanker utgörs av Nordea, Danske Bank och DNB. Europeiska banker utgörs av 161 större banker inom EES där ett antal svenska banker ingår. Data för europeiska och nordiska banker sträcker sig fram till det tredje kvartalet 2023. Serierna för europeiska och nordiska banker är rapporterade i euro och inte justerade för växelkursförändringar.

Kostnaderna i relation till intäkterna uppgick till 39,1 procent vid utgången av det fjärde kvartalet 2023 (fig. 14). Jämfört med jämförbara banker i Europa är de svenska och nordiska storbankernas K/I-tal lägre. En förklaring till detta är att de nordiska bankerna har kommit långt i att digitalisera sin verksamhet. Digitaliseringen har gjort det möjligt för bankerna i Norden att ha färre fysiska bankkontor och en lägre personaltäthet inom många funktioner.

14. K/I- kvot

Procent

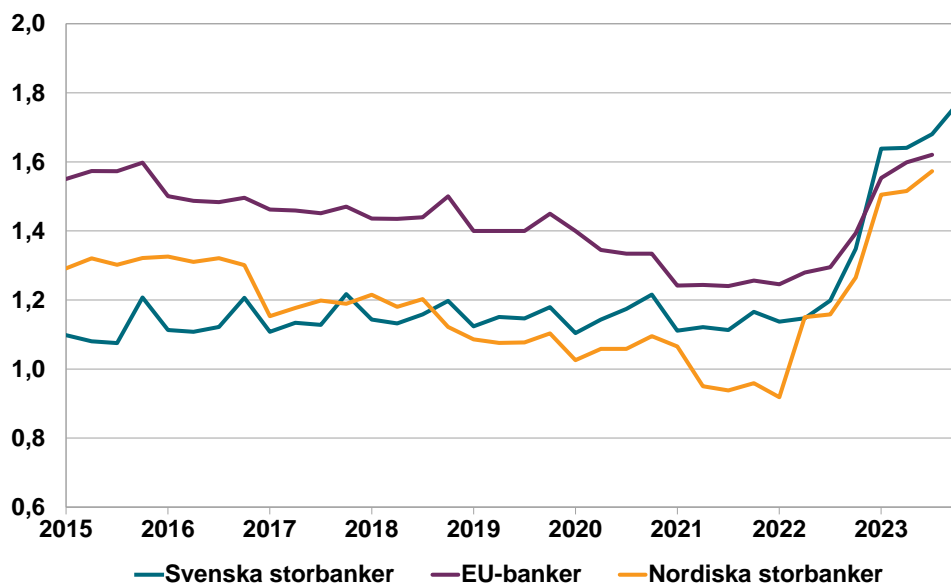
Källor: FI och EBA.

Anm. Kvoterna är beräknade enligt EBA:s metodhandbok för framtagning av jämförelsetal. Nordiska storbanker utgörs av Nordea, Danske Bank och DNB. Europeiska banker utgörs av 161 större banker inom EES där ett antal svenska banker ingår. Data för europeiska banker sträcker sig fram till det tredje kvartalet 2023. Serierna för europeiska och nordiska banker är rapporterade i euro och är inte justerade för växelkursförändringar.

Storbankernas räntenettomarginal ökade under helåret 2023. Vid utgången av det fjärde kvartalet 2023 uppgick marginalen till 1,8 procent (fig. 15). Även den genomsnittliga räntenettomarginalen för nordiska och europeiska banker har ökat de senaste kvartalen.

15. Räntenettomarginal

Procent

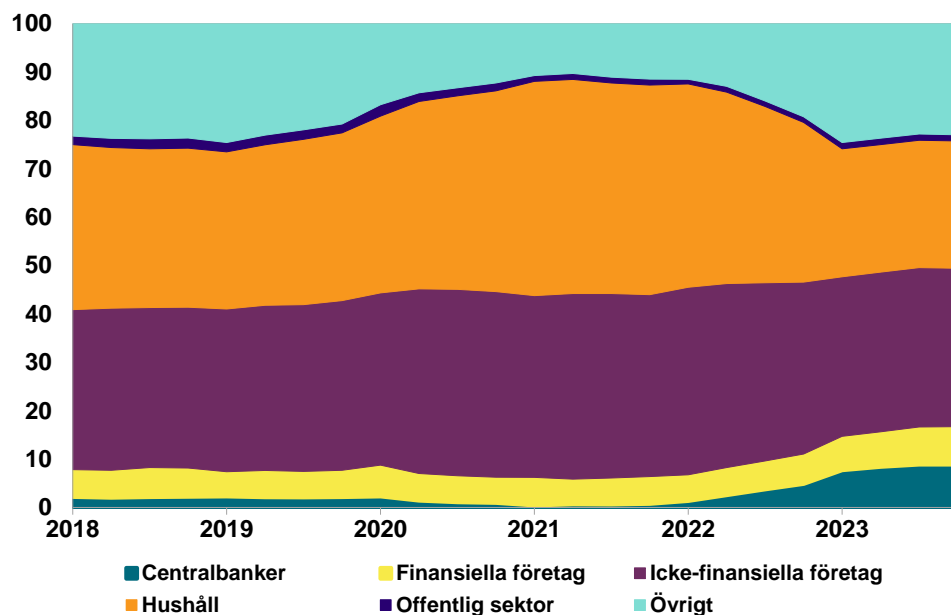
Källa: FI och EBA.

Anm. Avser viktade genomsnitt. Räntenettomarginalen är bankernas räntenetto i förhållande till bankernas räntebärande tillgångar. Nordiska storbanker utgörs av Nordea, Danske Bank och DNB. Europeiska banker utgörs av 161 större banker inom EES där ett antal svenska banker ingår. Data för europeiska och nordiska banker sträcker sig fram till det tredje kvartalet 2023. Serierna för europeiska och nordiska banker är rapporterade i euro och inte justerade för växelkursförändringar.

Storbankernas ränteintäkter kommer framför allt från utlåning till icke-finansiella företag och hushåll. Ränteintäkter från allmänheten har utgjort i genomsnitt 70 procent av storbankernas totala ränteintäkter sedan 2018 (fig. 16). I takt med de senaste årens räntehöjningar har ränteintäkterna från allmänheten minskat som andel av de totala ränteintäkterna och uppgick det fjärde kvartalet 2023 till 59 procent. Den största anledningen är att bankernas ränteintäkter från centralbanker ökat kraftigt sedan början på räntehöjningscykeln och därmed fått en större betydelse för storbankernas totala ränteintäkter.

16. Fördelning av storbankernas ränteintäkter

Procent

Källa: FI.

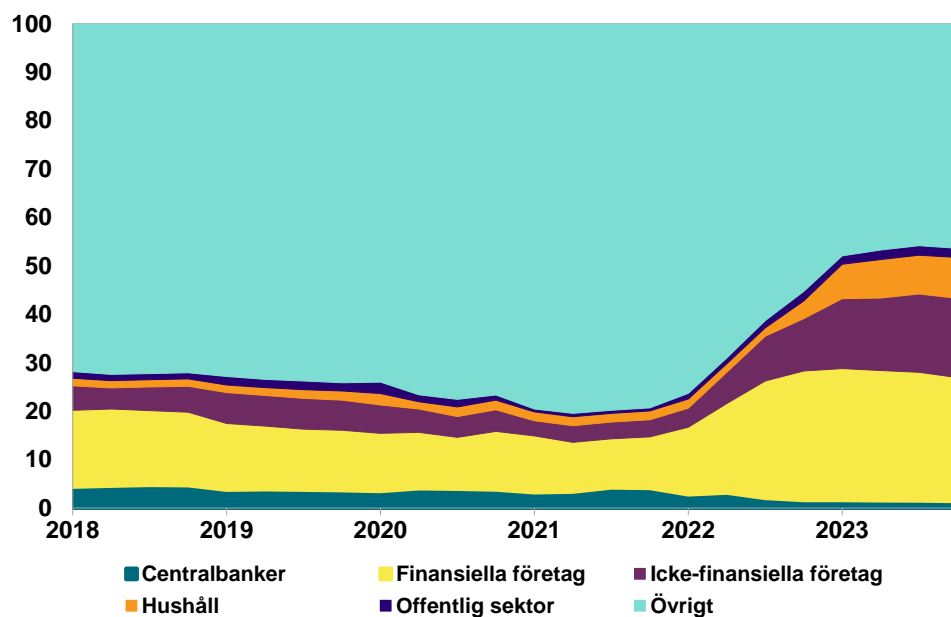
Anm. Avser summerade ränteintäkter på grupp nivå, dvs. även intäkter utanför Sverige. Finansiella företag avser kreditinstitutioner och andra finansiella företag. Kategorin övrigt motsvarar i huvudsak intäkter från derivat.

Sedan 2018 har majoriteten av de svenska storbankernas ränteutgifter utgjorts av ränteutgifter kopplade till deras emitterade värdepapper, i genomsnitt 56 procent (fig. 17). Under helåret 2023 stod ränteutgifter kopplade till storbankernas emitterade värdepapper för 39 procent av storbankernas totala ränteutgifter, medan ränteutgifter för inlåning stod för 48 procent. Sedan 2018 är det ränteutgifterna till hushåll som ökat mest, följt av ränteutgifter till icke-finansiella företag och finansiella företag.

Det ska poängteras att bankernas aggregerade ränteintäkter och ränteutgifter beror på både räntesatserna och volymerna, det vill säga hur mycket in- och utlåning bankerna har. Med andra ord kan både ränteintäkter och ränteutgifter öka eller minska utan att räntesatsen förändras.

17. Fördelning av ränteutgifter

Procent

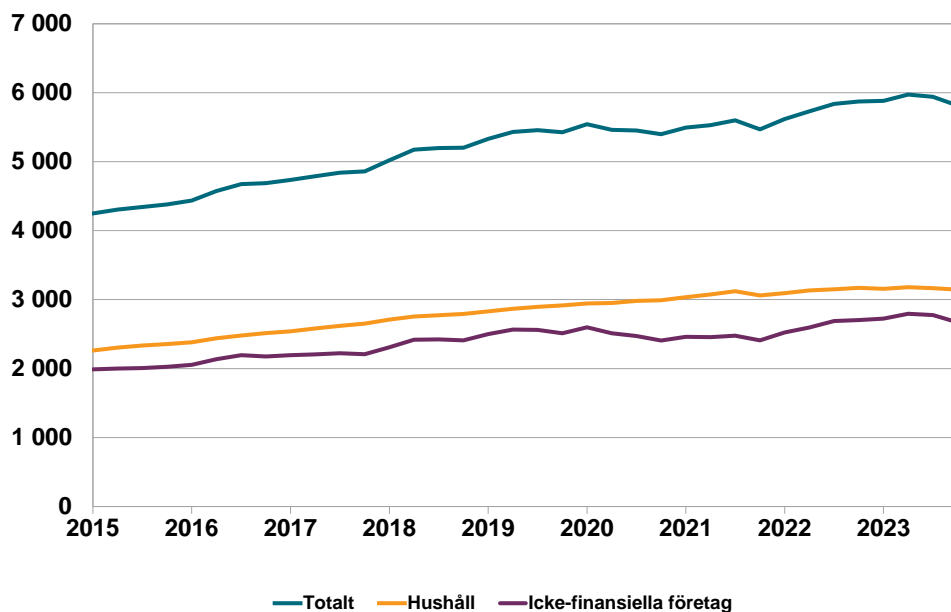
Källa: FI.

Anm. Avser summerade ränteutgifter på gruppnivå, dvs. även utanför Sverige. Finansiella företag avser andra kreditinstitutioner och finansiella företag. Övriga ränteutgifter hör framför allt samman med bankernas egna emitterade värdepapper.

Storbankernas utlåning till allmänheten minskade med 1 procent under helåret 2023. Minskningen skedde främst under det andra halvåret och det var framför allt utlåningen till icke-finansiella företag som minskade (fig. 18). Mellan det tredje och fjärde kvartalet 2023 föll storbankernas utlåning till icke-finansiella företag med 4 procent medan utlåningen till hushåll föll med 1 procent.

18. Storbankernas totala utlåning till allmänheten

Miljarder kronor

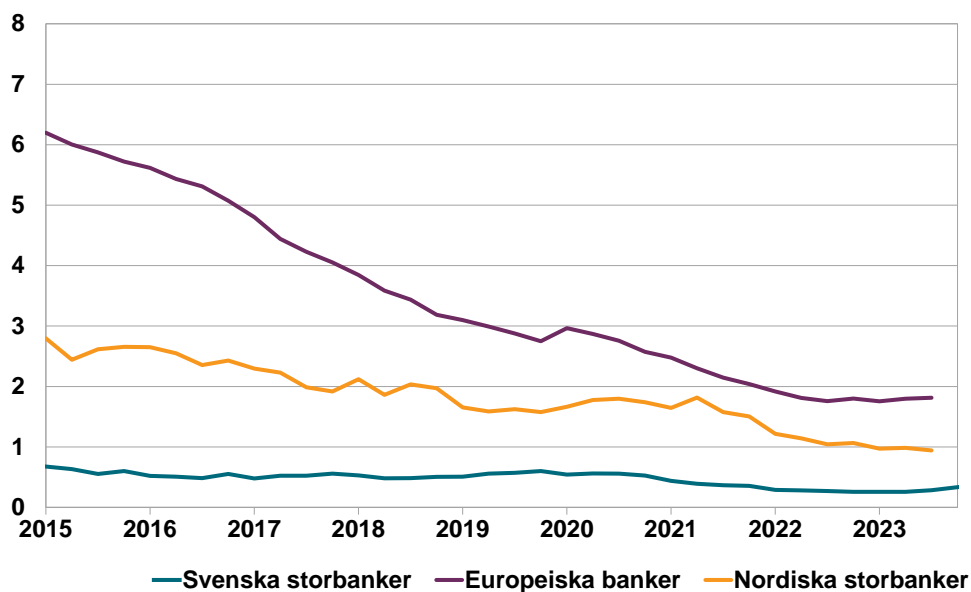
Källa: FI och SCB.

Anm. Avser all utlåning på gruppnivå, även utanför Sverige.

De svenska storbankernas problemlån har ökat något sedan början på 2022. Ökningen har dock varit marginell och de svenska storbankerna har fortsatt en lägre andel problemlån jämfört med nordiska och europeiska banker (fig. 19). De senaste åren har andelen problemlån inom den europeiska banksektorn generellt visat en nedåtgående trend, men har ökat något sedan början av 2023.

19. Andel problemlån

Procent

Källor: FI och EBA.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Andel problemlån (lån, som antingen är förfallna till betalning med mer än 90 dagar eller om det finns en risk för uteblivna betalningar) i relation till total utlåning. Nordiska storbanker utgörs av Nordea, Danske Bank och DNB. Europeiska banker utgörs av 161 större banker inom EES där ett antal svenska banker ingår. Data för europeiska och nordiska banker sträcker sig fram till det tredje kvartalet 2023. Serierna för europeiska och nordiska banker är rapporterade i euro och inte justerade för växelkursförändringar.

Bolånebanker

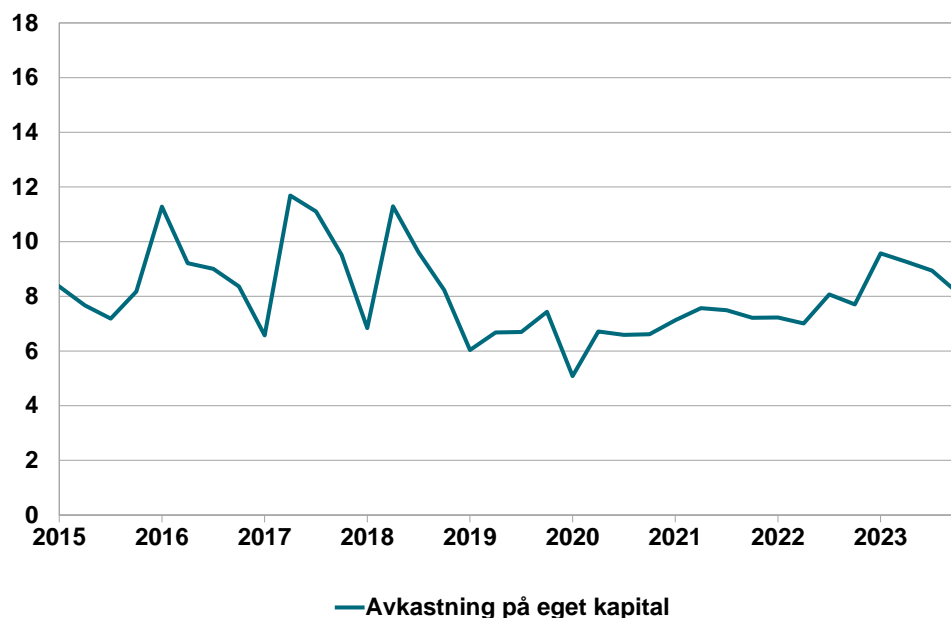
Bolånebankernas lönsamhet minskade något det senaste halvåret men var fortsatt högre än före 2022, då Riksbankens räntehöjningar inleddes. Denna kategori av banker fortsätter att öka sina marknadsandelar inom bostadsutlåning och står nu för omkring 20 procent av den totala bolånestocken i Sverige.

De sex företag vi benämner bolånebanker är SBAB, Länsförsäkringar Bank, Skandiabanken, Landshypotek, Borgo och Bluestep. Gemensamt för dem är att de inriktar sig på utlåning till hushåll samt mindre och medelstora företag, i huvudsak i Sverige. Deras fokus ligger på bolån och lån med annan fast egendom som säkerhet. Ett annat kännetecknande drag är att dessa banker till stor del finansierar sig genom marknadsupplåning, bland annat genom att ge ut säkerställda obligationer.

Avkastningen på eget kapital för bolånebankerna uppgick till 8,1 procent vid utgången av det fjärde kvartalet 2023 (fig. 20). Det är en ökning från det fjärde kvartalet 2022 då avkastningen var 7,7 procent. Ökningen skedde främst under det första halvåret medan avkastningen minskade under det tredje och fjärde kvartalet.

20. Avkastning på eget kapital

Procent

Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt.

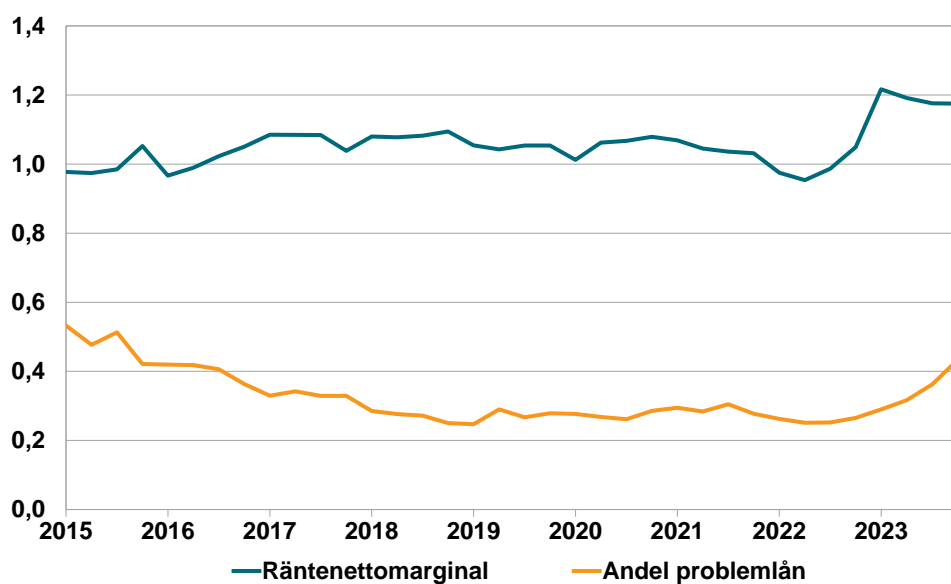
Räntenettet är den dominerande intäktskällan för bolånebankerna.

Räntenettomarginalen har under en lång tid legat på en nivå runt 1 procent. Under början av 2023 steg den till 1,2 procent och har därefter minskat något.

Bolånebankernas problemlån har minskat sedan 2015 och uppgick vid utgången av 2022 till 0,27 procent (fig. 21). Under 2023 ökade dock problemlånen och uppgick vid utgången av 2023 till 0,43 procent.

21. Räntenettomarginal och andel problemlån

Procent

Källa: FI.

Anm. Avser viktade genomsnitt. Andel problemlån avser andel av total utlåning.

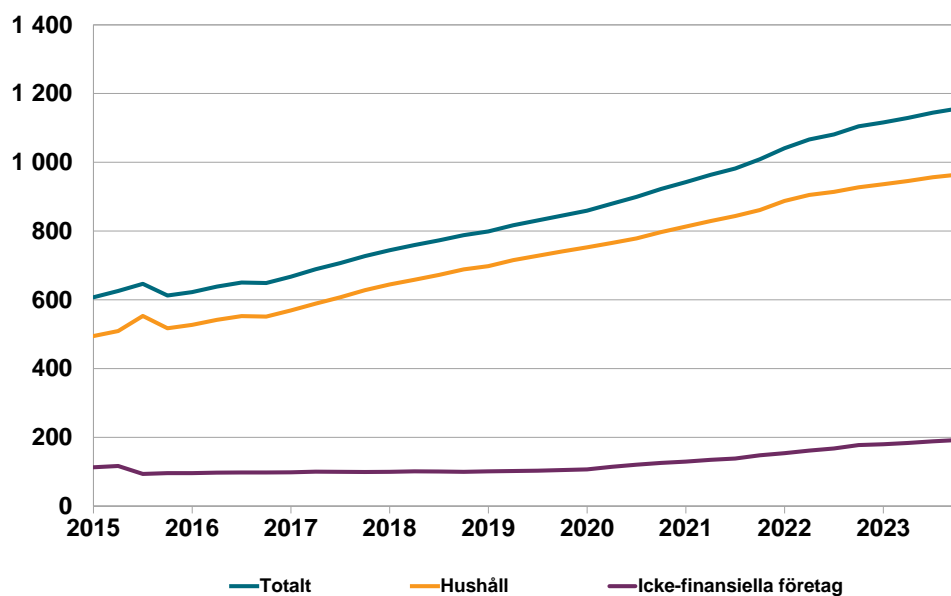
Bolånebankerna har ökat sin utlåning till allmänheten under de senaste åren och stod i slutet av 2023 för 15 procent av den totala utlåningsstocken inom Sverige. Det är framför allt inom bolånemarknaden som de tagit marknadsandelar. Men under 2023 har kategorin även ökat sin marknadsandel av utlåningen till icke-finansiella företag.

Under det gångna året steg kategorins utlåning till allmänheten globalt med 5 procent (fig. 22). Det innebär att de fortsatte att ta marknadsandelar på utlåningsmarknaden som helhet. Bostadsutlåningen i Sverige, som utgör omkring 70 procent av kategorins utlåning, steg under samma period med 4 procent. Det kan jämföras med hela marknaden för bolån i Sverige som växte med knappt 1 procent under samma period. Bolånebankernas marknadsandel av bolånestocken i Sverige uppgår nu till 20 procent.

Som nämns ovan har bolånebankerna även ökat sin utlåning till icke-finansiella företag. Vid utgången av 2023 stod det segmentet för 17 procent av bolånebankernas totala utlåning till allmänheten. Det är en ökning med 1 procentenhet jämfört med utgången av det andra kvartalet 2022.

22. Total utlåning

Miljarder kronor

Källa: FI och SCB.

Anm. Avser total utlåning globalt.

Sparbanker

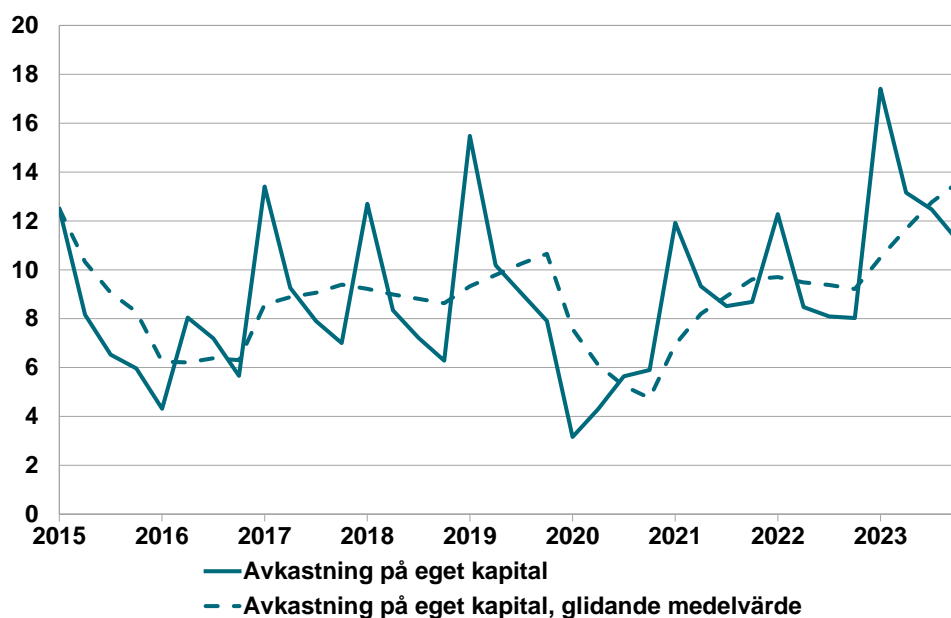
Tillväxten för sparbankernas utlåning avtog något under de senaste kvartalen, efter en lång tid av uppgång. Samtidigt fortsatte räntenettomarginalen att öka under fjolåret och låg i slutet på det fjärde kvartalet på en högre nivå än tidigare år, vilket syns i kategorins ökade avkastning på eget kapital.

Kategorin sparbanker består av 59 banker som skiljer sig åt i storlek och lönsamhet. Gemensamt är att varje sparbank verkar inom ett specifikt geografiskt område. Sparbankerna har i regel som övergripande mål att främja den lokala ekonomin och det lokala näringslivet snarare än att maximera avkastningen. Lönsamheten skiljer sig stort mellan olika sparbanker. Det kan bero på att den lokala ekonomiska utvecklingen och det lokala näringslivet ser olika ut i de områden där sparbankerna driver sin verksamhet

Sparbankernas genomsnittliga avkastning på eget kapital de senaste fyra kvartalen var 13,5 procent (fig. 23). Det är en ökning jämfört med samma period föregående år, då den uppgick till 9,2 procent.

23. Avkastning på eget kapital

Procent

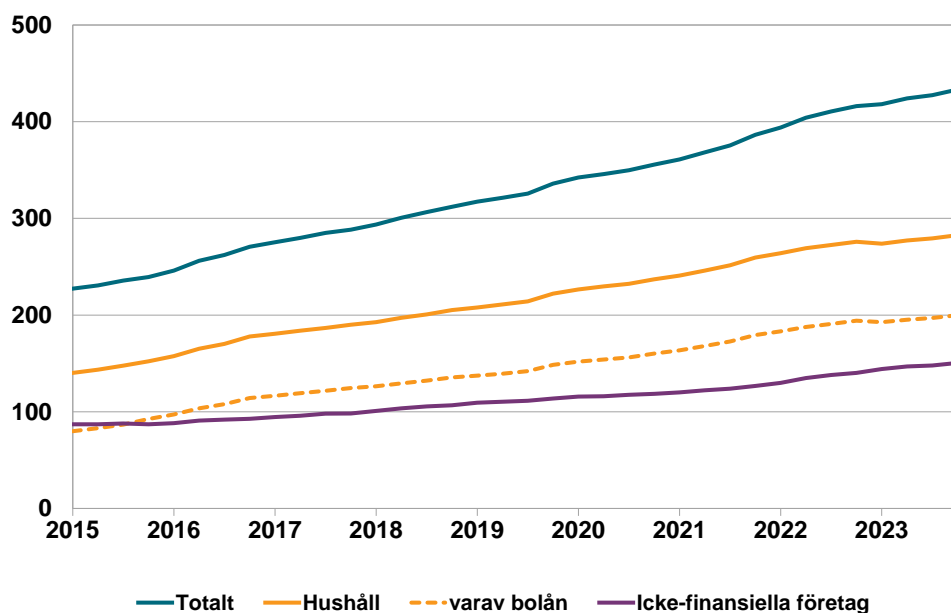
Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Den cykliska trenden beror på att många sparbanker får utdelningar från Swedbank under det första kvartalet varje år. Den streckade linjen visar fyra kvartals glidande medelvärde

Sparbankernas utlåning till allmänheten har ökat flera år i rad och kategorin har konsekvent tagit marknadsandelar på den svenska lånemarknaden, framför allt inom bolånesegmentet. Under det senaste året har denna uppgång dock börjat att mattas av. De fyra senaste kvartalen ökade utlåningen till allmänheten med 4 procent. Det kan jämföras med samma period föregående år då utlåningen ökade med 8 procent. Sparbankernas utlåning fortsatte dock att växa snabbare än marknaden som helhet och de har därför fortsatt att ta marknadsandelar.

24. Utlåning i Sverige

Miljarder kronor

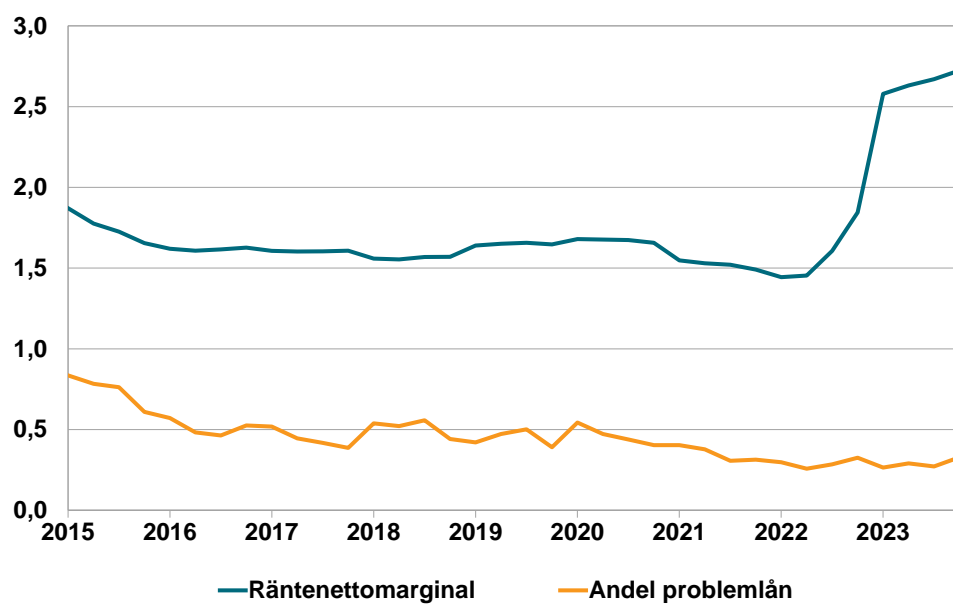
Källa: SCB.

Anm. Avser endast utlåning i Sverige.

Andelen problemlån hos sparbankerna låg under en längre tid på omkring 0,5 procent. Den har sjunkit något de senaste åren och i slutet av 2023 låg den på 0,3 procent. Räntenettomarginalen ökade de senaste kvartalen. Vid utgången av 2023 uppgick den till 2,7 procent, att jämföra med 1,8 procent ett år tidigare (fig. 25). Sparbankerna är därmed tillsammans med konsumtionskreditföretagen den bankkategori som har högst räntenettomarginal.

25. Räntenettomarginal och andel problemlån

Procent

Källa: FI.

Anm. Avser viktade genomsnitt. Andel problemlån avser andel av total utlåning.

Konsumtionskreditföretag

Konsumtionskreditföretagen var lönsamma under större delen av 2023 efter att ha haft negativ avkastning sedan slutet av 2021. Förbättringen förklaras främst av att Klarna, en bank med stor vikt i kategorin, förbättrat sitt resultat. Avkastningen för kategorin uppgick till 0,4 procent 2023. Räknar man bort Klarna uppgick lönsamheten till 4,6 procent.

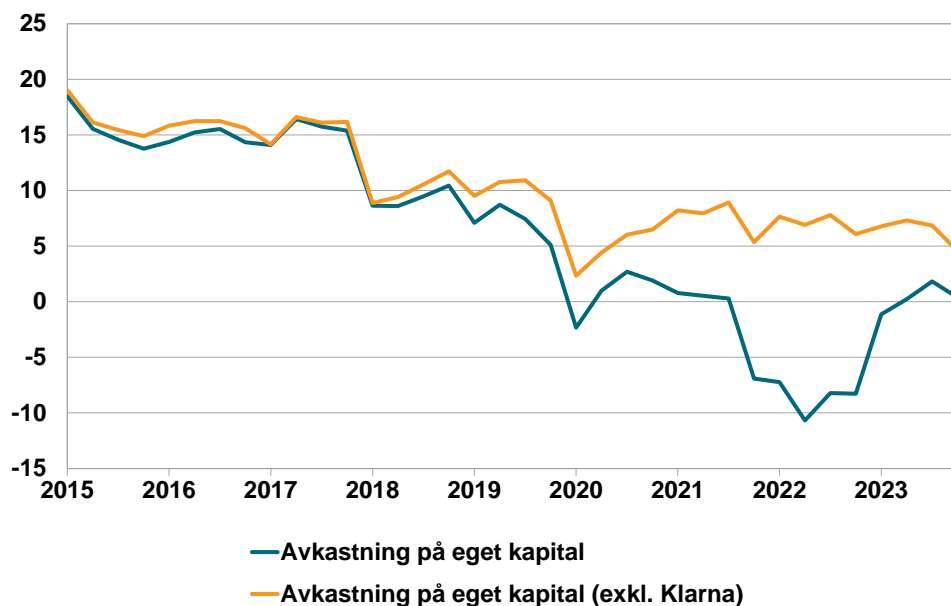
Konsumtionskreditföretagen består av 15 bolag vars kärnverksamhet är att ge ut olika typer av krediter utan säkerhet till hushåll.⁹ Vissa konsumtionskreditföretag köper även förfallna fordringar av andra finansiella institut.

Lönsamheten för konsumentkreditföretagen har länge följt en nedåtgående trend (fig. 26). Fram till 2020 kännetecknade detta gruppen som helhet. Därefter förklaras nedgången till stor del av Klarnas stora vikt i kategorin och bolagets negativa avkastning på eget kapital. I figuren nedan visas därför avkastningen på eget kapital både med och utan Klarna. Det senaste kvartalet låg lönsamheten för kategorin med Klarna exkluderat på 4,6 procent. Tar vi däremot med Klarna i beräkningen är jämförelsetalet för kategorin 0,4 procent.

⁹ Konsumtionskreditföretag inkluderar endast konsumentkreditföretag som är banker eller och kreditmarknadsföretag. Se bilagan för komplett lista med företag som ingår i kategori.

26. Avkastning på eget kapital

Procent

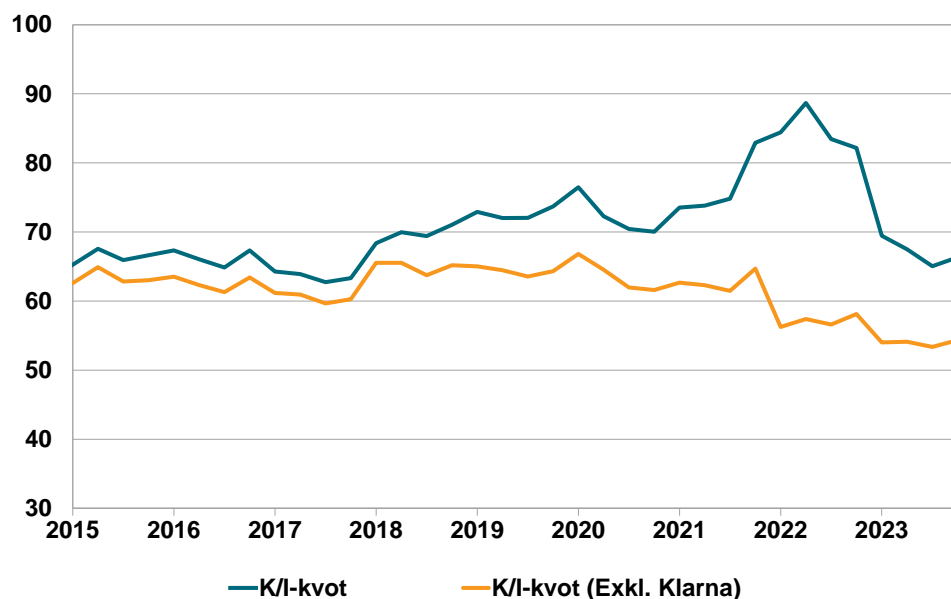
Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Orange linje visar utvecklingen om Klarna inte var en del av kategorin. Två banker har sedan höstens upplaga av Bankbarometern kategoriserats om till konsumentkreditföretag. Omkategoriseringen leder till något högre avkastning på eget kapital för kategorin som helhet.

Konsumtionskreditföretagens kostnader i relation till intäkter (K/I) uppgick till 66 procent (fig. 25). Det är en minskning jämfört med den nivå som rådde under 2022, då kvoten som högst uppgick till 89 procent. Även för detta jämförelsetal är det Klarnas kostnadsutveckling som påverkar kategorin. Utan Klarna ligger jämförelsetalet betydligt lägre, 54 procent under det fjärde kvartalet 2023 och har haft en tydlig nedåtgående trend sedan 2020.

27. K/I-kvot

Procent

Källa: FI.

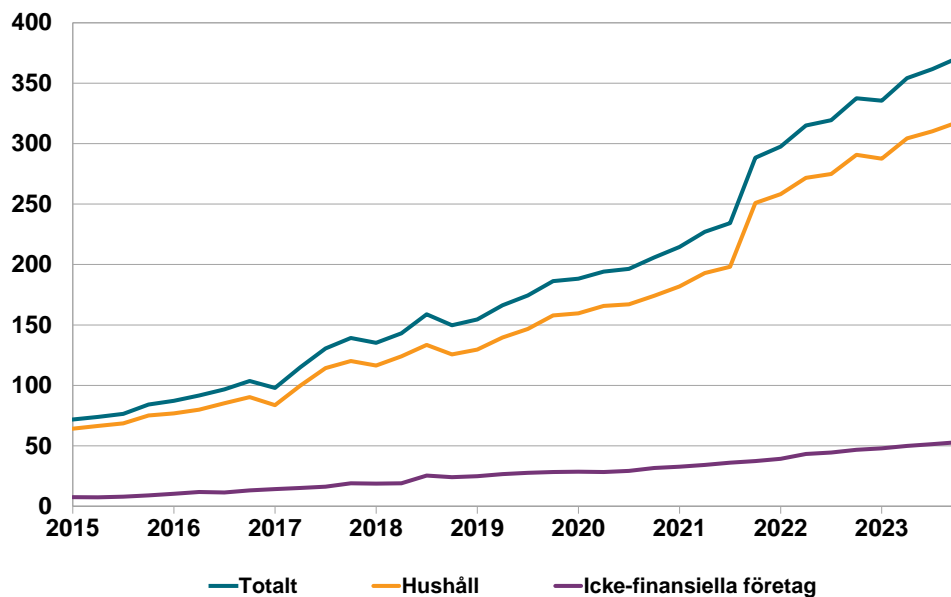
Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Beräkningarna har uppdaterats i enlighet med EBA:s definition. Två banker har sedan höstens upplaga av Bankbarometern kategoriserats om till konsumentkreditföretag. Omkategoriseringen leder till något lägre K/I-tal för kategorin som helhet.

Utlåningen till allmänheten ökade under det gångna året med 10 procent. Det var framför allt i utlandet som utlåningen växte. Av konsumtionskreditföretagens totala utlåning stod utlåning till hushåll för omkring 86 procent vid utgången av året (fig. 26). Utlåningen till hushåll bestod till mer än 95 procent av konsumtionskrediter. Den icke-finansiella företagsutlåningen ökade med 14 procent under året medan utlåningen till hushåll ökade med 9 procent.

Sedan slutet av 2021 utgör utlåningen till motparter utanför Sverige majoriteten av konsumtionskreditföretagens totala utlåning. Andelen utlåning utomlands ökade med 1 procentenhet under året till 58 procent.

28. Total utlåning

Miljarder kronor

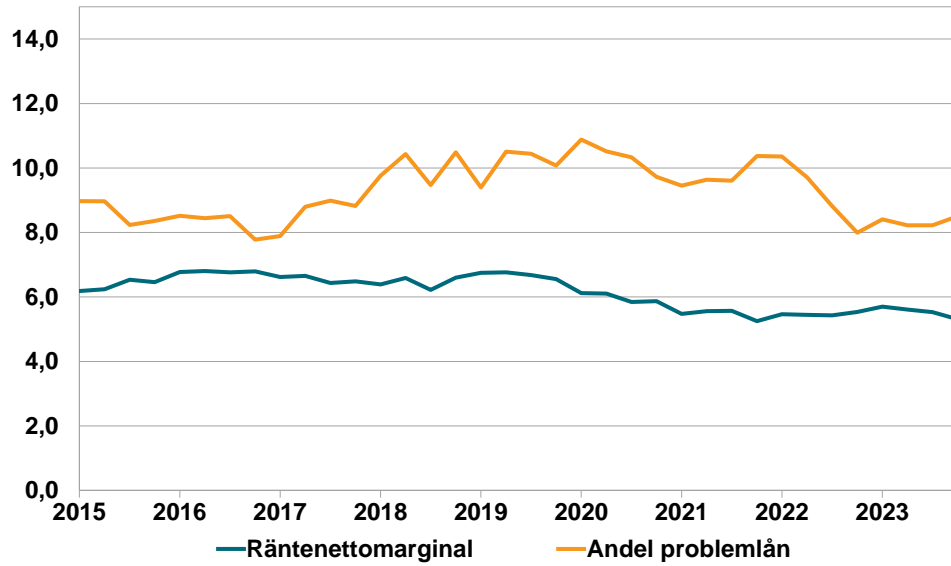
Källa: FI och SCB.

Anm. Avser all utlåning globalt.

Konsumtionskreditföretagen är den kategori av finansiella företag på bankmarknaden som har den högsta räntenettomarginalen. Den har dock successivt sjunkit sedan början av 2019 och låg på 5,3 procent i slutet av 2023 (se fig. 29). Det är fortfarande en hög marginal i jämförelse med andra kategorier av banker. Men den uppgång som syns hos vissa andra kategorier kan inte observeras här. Den höga marginalen kan förklaras av en högre risknivå i utlåningen jämfört med andra banker. Den högre risknivån visar sig också genom att andelen problemlån är högre än för andra kategorier av banker. Under 2023 ökade andelen problemlån, från 8 procent i slutet av 2022 till 8,5 procent i slutet av 2023.

29. Räntenettomarginal och andel problemlån

Procent

Källa: FI.

Anm. Avser viktade genomsnitt. Andel problemlån avser andel av total utlåning.

Värdepappersbanker

Värdepappersbankernas lönsamhet är mer beroende av provisionsintäkter jämfört med andra kategorier av banker. Men sedan det första kvartalet 2022 har räntenettots andel av intäkterna ökat. Lönsamheten har i sin tur ökat sedan slutet av 2022. Värdepappersbankerna var den kategori som hade högst lönsamhet under 2023.

Värdepappersbankerna är i jämförelse med övriga banker mer inriktade på handel med värdepapper samt fond- och kapitalförvaltning. Det medför att provisionsnettot blir en viktigare del av den totala intjäningen för kategorin som helhet.

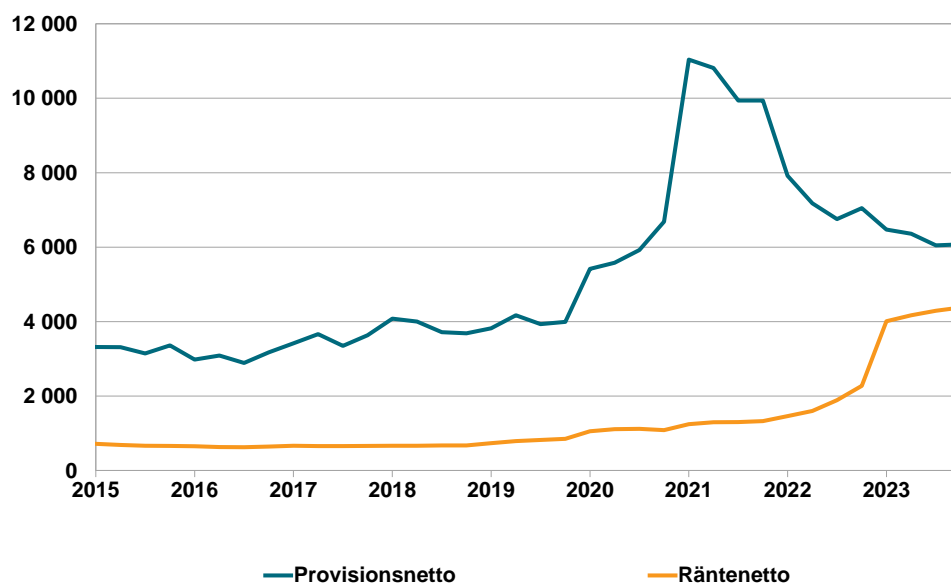
Av de banker som ingår i kategorin har vissa större fokus på institutionella kunder samt på förmögenhetsförvaltning och personlig rådgivning. Andra riktar sig till en bredare kundkrets med digitala plattformar för att förmedla olika sparprodukter, men också bolån.

Provisionsnettot har generellt varit den viktigaste inkomstkällan för värdepappersbankerna. Sedan 2015 har det utgjort i genomsnitt 75 procent av kategorins rörelseintäkter. Under helåret 2023 var andelen 52 procent. Nedgången förklaras av att räntenettot ökade med hela 92 procent under 2023 samtidigt som provisionsnettot minskade. Räntenettots andel av rörelseintäkterna var under det fjärde kvartalet förra året 38 procent, vilket kan jämföras med 17 procent i genomsnitt sedan 2015.

Som illustreras nedan (fig. 30), fortsatte provisionsnettot att minska under 2023. Detta förklaras till viss mån av att intäkterna från fondprovisioner minskat i takt med att aktiemarknaden i stort gått ned. Men även andra delar av provisionsnettot, som till exempel courtage- och valutaneppet, minskade under fjolåret. Alla dessa intäktskällor ingår i provisionsnettot för denna typ av banker.

30. Provisionsnetto och räntenetto

Miljoner kronor

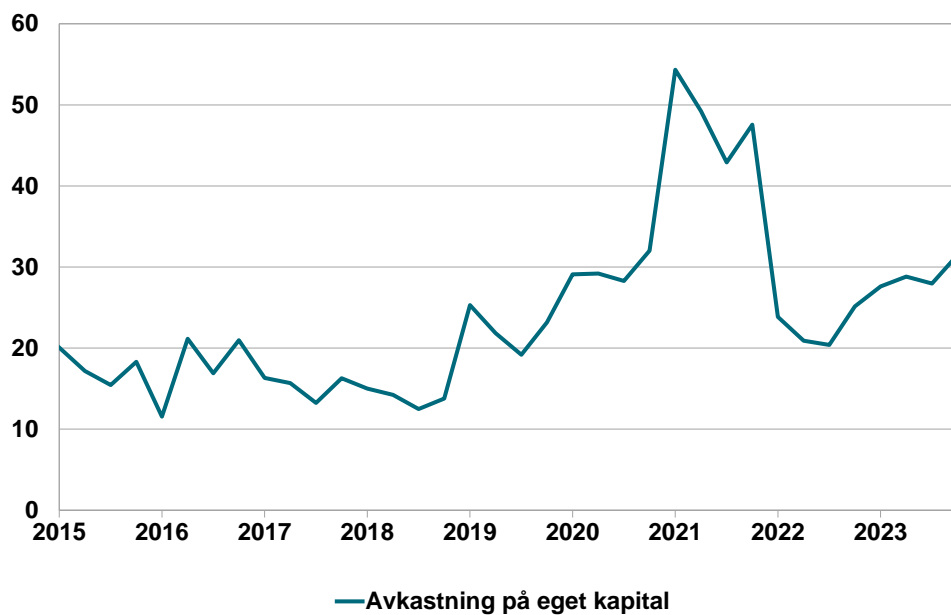
Källa: FI.

Anm. Visar resultatposter uppräknat i årstakt.

Värdepappersbankernas avkastning på eget kapital har historiskt legat högre än nivåerna för de övriga kategorierna av banker i rapporten. Efter rekordåret 2021 sjönk lönsamheten. Men i takt med centralbankernas räntehöjningar har avkastningen stigit till följd av ett stigande räntenetto. Avkastningen på eget kapital uppgick till 32 procent det fjärde kvartalet 2023. Det kan jämföras med perioden före pandemins utbrott; avkastningen det fjärde kvartalet 2019 var 23 procent (fig. 31).

31. Avkastning på eget kapital

Procent

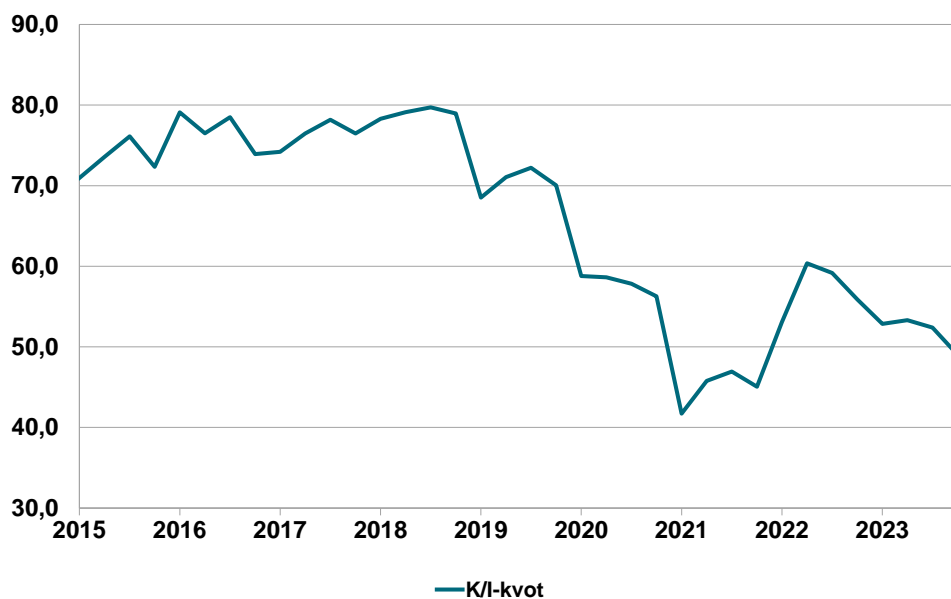
Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt.

Kostnaderna i relation till intäkterna uppgick till 49 procent vid utgången av det fjärde kvartalet 2023 (fig. 32). Det är en minskning med 7 procentenheter jämfört med samma tidpunkt 2022. Minskningen förklaras av att intäkterna ökade med 11 procent samtidigt som kostnaderna minskade med 3 procent under året.

32. K/I- kvot

Procent

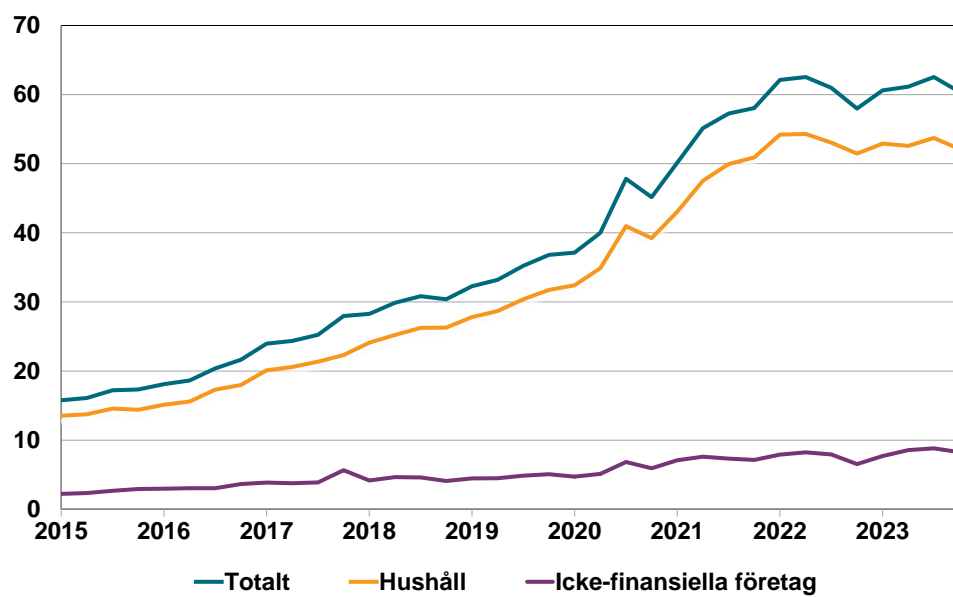
Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt.

Utlåningen till allmänheten ökade med 4 procent under 2023. Men det var framför allt utlåningen till företag som ökade under året. Utlåningen är i huvudsak kopplad till värdepappersdepåer, men bolån är en produkt som ökat. Sett till den totala bankmarknaden är värdepappersbankernas andel av utlåningen fortsatt liten.

33. Utlåning

Miljarder kronor

Källor: FI och SCB.

Leasingbolag

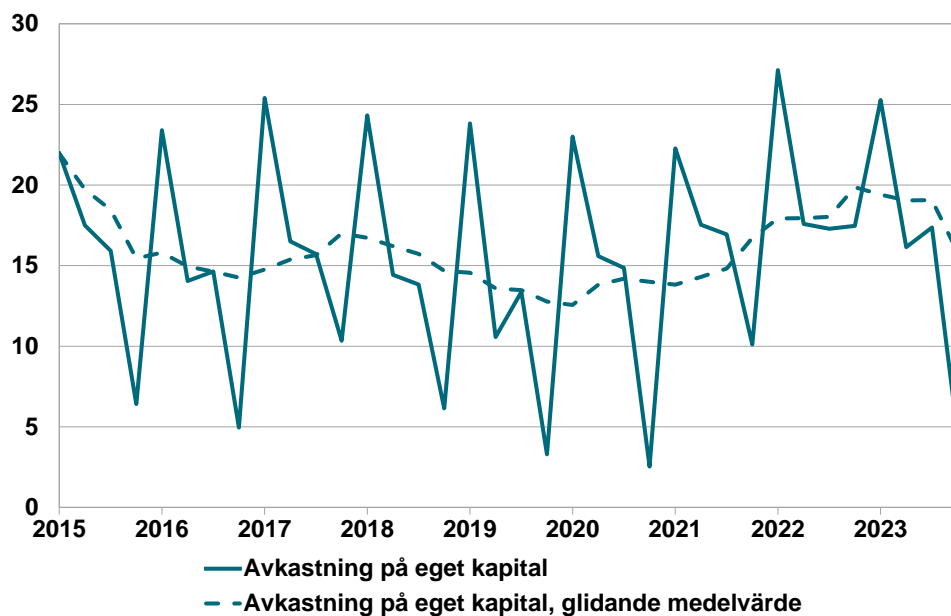
De senaste åren har leasingbolagens företagsutlåning ökat stadigt. Samtidigt har andelen problemlån ökat. Det senaste året bröts den trenden då andelen problemlån minskade.

De sju leasingbolagen i Sverige har en annan affärsmodell än de traditionella bankerna. Leasingbolagens verksamhet syftar ofta till att stödja försäljningen i en icke-finansiell företagskoncern genom att erbjuda produkt-, sälj- och kundfinansiering. I några fall handlar det om koncerner inom fordonsindustrin.

Avkastningen på eget kapital tenderar att variera mycket under året (se fig. 34). Det beror till viss del på att många av bolagen ingår i större koncerner, vilket innebär att moderbolaget kan styra leasingbolagens redovisade vinst. I själva verket visar det glidande medelvärdet att avkastningen är relativt stabil över tid med en viss uppåtgående trend sedan 2021, som dock vände nedåt något under 2023.

34. Avkastning på eget kapital

Procent

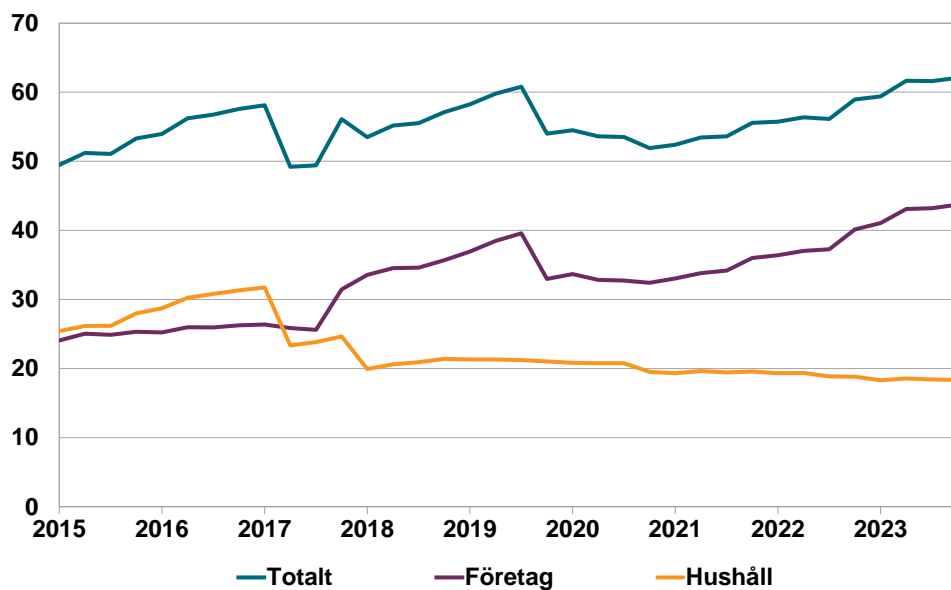
Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Det glidande medelvärdet avser medelvärdet av de fyra senaste kvartalen.

Utlåningen har växt de senaste åren men tillväxten började mattas av något under 2023 (se fig. 35). Det beror sannolikt på en minskad efterfrågan på leasing i och med den rådande ekonomiska osäkerheten. Leasingbolagens utlåning till allmänheten står för en förhållandevis liten del av bankmarknadens utlåning.

35. Utlåning

Miljarder kronor

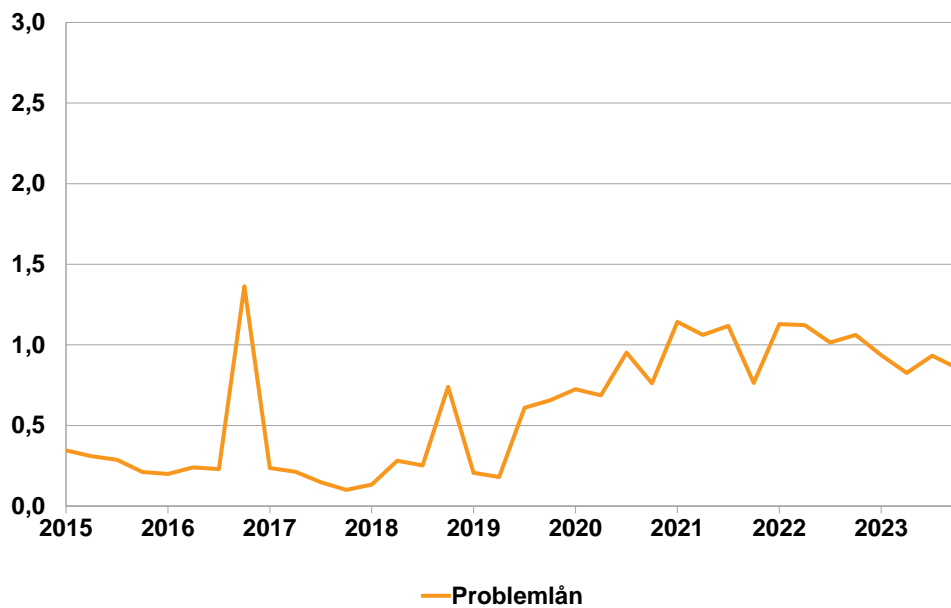
Källor: FI och SCB.

Anm. Avser utlåning globalt. Den kraftiga nedgången i början av tidsserien beror på att två företag som lämnat underlag till statistiken från och med den tidpunkten inte längre klassificeras som banker.

Under en period mellan 2020 och 2022 ökade leasingbolagens andel problemlån, från relativt låga nivåer. De senaste kvartalen har andelen problemlån däremot minskat något och uppgick i slutet av 2023 till 0,85 procent (se fig. 36).

36. Andel problemlån

Procent

Källa: FI.

Anm. Kvoterna avser viktade genomsnitt. Andel problemlån avser andel av total utlåning.

Bilaga – Kategorisering av företag

Tabellen ger exempel på särdrag som kan förknippas med respektive kategori av företag.

Kategori	Exempel på särdrag	Banker som ingår ¹⁰
Storbanks (3 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Brett utbud av finansiella tjänster till hushåll och företag Hög andel marknadsfinansiering Hög grad av systemvikt; utför många funktioner som är kritiska för samhället. 	SEB, Svenska Handelsbanken och Swedbank.
Bolånebanker (6 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Kärnverksamhet inriktad mot lån med säkerhet Intäkterna drivs av räntenetto Finansierar sig genom inlåning från allmänheten och marknadsfinansiering. 	Skandiabanken, SBAB Bank, Länsförsäkringar Bank, Landshypotek Bank, Borgo och Bluestep.
Sparbanker (59 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Har som övergripande mål att främja den lokala ekonomin och näringslivet Erbjuder traditionella banktjänster inom ett givet geografiskt område Intäkterna drivs av räntenetto. 	De fem största är Sparbanken Skåne, Sparbanken Nord, Sparbanken Sjuhärad, Varbergs Sparbank och Sörmlands Sparbank.
Konsumtionskreditföretag (15 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Kärnverksamhet inriktad mot lån utan säkerhet och olika slags betaltjänster Inriktning mot fintech (gäller flera banker inom denna kategori) Många av företagen är webbaserade. 	Brocc Finance, ICA Banken, Ikano Bank, Klarna, Marginalen, MedMera Bank, Moank, NOBA, Norion, Northmill, Nstart, Qliro, Resurs Bank, Svea Bank och TF Bank
Värdepappersbanker (4 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Tillhandahåller finansiella tjänster som exempelvis värdepappershandel åt privatpersoner eller företag samt fond- och kapitalförvaltning. Intäkterna drivs av provisionsnetto. 	Avanza, Carnegie Investment Bank, Erik Penser och Nordnet.
Leasingbolag (7 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Kärnverksamheten har fokus mot produkt- och säljfinansiering Majoriteten är dotterbolag till stora icke-finansiella koncerner Erbjuder koncernens kunder finansiering vid köp av deras produkter, exempelvis bilar eller andra kapitalvaror. 	De Lage Landen Finans, Lantmännen Finans, OK-Q8 Bank, Siemens Financial Services, Telia Finance, Toyoya Material Handling Commercial Finance och Volvofinans
Bostadskreditinstitut (3 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Kärnverksamhet inriktad mot bolån Affärsmodellen bygger som regel på överlåtelse av bolån till ett närliggande företag som skapar och förvaltar investeringsprodukter för institutionella investerarens räkning. 	Stabelo, Hypoteket Bolån Sverige AB och Svensk Hypotekspension.
Utländska filialer och dotterbolag (37 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Består av svenska filialer och dotterbolag till utländska, ofta stora, bankkoncerner. 	De största är Nordea Bank Abp:s filial i Sverige, Nordea Hypotek, Danske Banks filial i Sverige, Danske Hypotek och DnB NOR Banks filial i Sverige.
Övriga banker och kreditmarknadsbolag (13 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Exempelvis medlemsbanker, företag vars verksamhet innefattar förvärv av förfallna fordringar och företag som erbjuder fakturabelåning. 	AK Nordic, Aktiebolaget Svensk Exportkredit, Aros Kapital, Avida Finans, Ekobanken Medlemsbank, Froda, Hoist, JAK Medlemsbank, Kommuninvest, Nordiska Kreditmarknadsbolaget, Qred, Serafim Finans, Svenska Skeppshypotekskassan

¹⁰ Endast banker som fortfarande är aktiva och bedriver verksamhet listas här. I tidsserierna i rapporten förekommer ett antal banker som inte längre är aktiva banker men som ändå ingår i det historiska underlaget.